

CAPUT IV.

De iis, qui beneficia conferunt jure devolutionis.

Interest bene constitutæ, formatæ-que reipublicæ, ut, quemadmodum cum quis sua jurisdictione abutitur, ita & cum quis in re necessaria jurisdictione non utitur, ad superiorem confugiatur, qui aut excessum coerceat, aut defectum suppleat inferioris. Id sane recipiendum est in collationibus beneficiorum; cum enim Ecclesiæ, publicæque utilitati maxime expediat, ne diutius beneficia vacant, non conferente ordinario collatore, alter Prælati designandus erat, ad quem beneficii collatio devolveretur. Qua in re certa definita sunt tempora, quibus collator ordinarius conferre beneficium teneatur, & quo elapso superioris officium excitetur. Sex a Concilio Lateranensi sub Alexandro III. celebrato præstituti sunt menses, cap. 2. de concess. præb., quod quidem tempus non continuum est, sed utile, ac propterea incipit a die dumtaxat notitiæ vacationis beneficii, non vero ab ipsamet vacatione, cap. 3. de suppl. neglig. Prælat., & cap. 5. de concess. præb.: præsumitur tamen notitia vacationis ad collatorem pervenisse, statim ac vacatio ipsa in loco, ubi collator residet, erit publice nota, Clement. un. de concess. præb.. Hinc etiam sequitur, intra semestre tempus non computari, quo collator impeditus fuerit, sive impedimentum fuerit juris, puta quia collator esset suspensus (intellige de suspensione, cui collator nullam dederit causam; nam si causam dederit, is beneficium rite conferret, quin opus sit devolutione a negligentia Prælati suspensi, qui dignitatis jura ministrat, & exercet) sive impedimentum fuerit facti, puta, quia collator ageret in remotis, cap. 5. de concess. præb.. Semel vero elapso tempore collator prorsus excidit abs jure confe-

rendi, quin opus sit aut citatione, aut mentione; siquidem unumquemque de officio suo satis admonet jus scriptum; nec moram poterit negligens purgare, propterea quod ubi executio ab ipso jure indicitur, nullo modo admittitur moræ purgatio, argumento cap. 3. de suppl. neglig. Prælat., & ibi Glossa verbo *Imponatis*, Osascus decis. 71. num. 63., Sola de forma, & solemnitate servanda pro confirmatione contractuum Glossa 1. num. 26.. Qui in hanc rem plura adnotare velit, observare poterit, facilius admitti purgationem moræ, ubi tempus ab homine concedatur, l. 26. cod. de fidejussor., difficilius autem ubi designetur abs jure, l. 13. §. 4. & sequenti de excusation. tutor., in proposito autem tempus abs jure nimirum a Concilio Lateranensi præstitutum fuisse. Iidem observare poterit, facilius purgationem moræ admitti, ubi actoris vel nihil, vel parum interest, l. 8. ff. Si quis caution., l. 135. §. 2. ff. de verb. oblig., atque in proposito plurimum Ecclesiæ interesse, ne diutius beneficia vacant. Denique observare poterit, purgationem moræ facilius admitti, ubi tempus designatum est specialiter, ut intra illud quis agere valeat, quam ubi tempus designatum est adeo, ut eo elapso de negligentia redarguatur, ac puniatur, uti in proposito contingit.

Ita imminent in Ecclesia majores minoribus dignitatibus, & officiis, ut cum Prælati inferiores neglexerint intra statuta tempora conferre, tum superiorum munus esse debeat, ut ipsi negligentiam suppleant, neque enim aliter potest recte gerendorum ordo servari. Hinc, quemadmodum in beneficiis patronatis, aut electivis, patronis neminem præsentantibus, vel iis, ad quos spectat, neminem

eligentibus, libera fit Ordinarii collatio, ita ordinario ipso collatore intra præstitutum tempus non conferente, proximus superior conferet, nimirum Episcopus, ubi ad inferiorem Prælatum, Archiepiscopus, ubi ad Episcopum collatio pertineat, cap. 3. de jurepatron., cap. 3. de suppl. neglig. Prælato. Perspicua res esset, nisi paulisper turbaretur in conspectu decreti Concilii Lateranensis in cap. 2. de concess. præb., ubi æque adeo libratur & Capituli Cathedralis Ecclesiæ, & Episcopi jurisdictio, ut, quemadmodum negligente Capitulo, ubi ad Capitulum spectat, collatio ad Episcopum devolvitur, ita negligente Episcopo, ubi ad Episcopum spectat, collatio ad Capitulum devolvatur. Varia ad hanc speciem varii Interpretes comminiscuntur; quæ, ut candidè fatear, mihi satis placere non possunt. Qui collationem beneficiorum ordinariam Capitulo æque, ac Episcopo tribuerunt facilius hanc difficultatem explanare se putant; statim ac enim in beneficiis conferendis æqualem agnoscunt in Capitulo, ac in Episcopo potestatem jure communi, æquissimum arbitrantur decretum, quo & Episcopus Capituli, & Capitulum Episcopi negligentiam suppleat. At enim hujus opinionis fundamentum quam inane sit, superius demonstratum est. Deinde adhuc vix percipi potest, quomodo cœqualis defectum alter cœqualis supplere debeat, ne alias dicatur, cœqualem in parem suum exercere jurisdictionem. Expeditius sese ab omni difficultate extricarunt, qui dixerunt, laudatum Lateranense decretum in ea parte non fuisse usu receptum. Observatio ista est facti; alias autem non omnem difficultatem diluit; quamquam enim usus sententiam Patrum Lateranensium non probaverit, inquirendum tamen est in causam, quare Lateranenses Patres ita constituerint; & Lateranensium Patrum decretum in Concilio generali editum ita expendendum est, ut cum generalibus disciplinæ principiis congruat, non ita, ut eadem prin-

cipia evertisse videatur, eamque ob rem usu recipi non potuerit. Ad propius attingendam Patrum Lateranensium mentem, ego puto, ponendum in primis, non undecumque integra ad nos pervenisse acta illius Concilii, non decreta cum suis causis, adjunctisque universis, sed tantum fragmenta decretorum, qualia in collectione Gregorii IX. descripta sunt; eamque ob rem non perspicue in ipsis exhiberi, quæcumque occasionem, & causam edendo canonici dederint, sed esse hæc ex adjunctis temporum, immo & ex probabilibus conjecturis eruenda. Ponendum insuper est, Celebrationem Concilii Lateranensis incidisse in ea tempora, quibus, separata collatione ordinum a collatione beneficiorum, Capitula Cathedralium Ecclesiarum cum Episcopis suis contendere cœperant de potestate conferendi canonicatus, ac præbendas, & quamquam juxta vetera jura collatio ad Episcopum pertineret, ob emergentia tamen adjuncta lis passim fuit transactione composita, admissa in pluribus locis simultanea collatione, quæ modo per actum Episcopi æque, ac Capituli explicabatur, modo pro diviso exercebatur, id est, per alternas vices, sive, ut vocant, per turnum facta collatione. His positis, ajo, Concilium Lateranense in eo decreto minime fuisse sollicitum de dirimenda ea quæstione, utrum si ad solum Capitulum, excluso prorsus Episcopo, collatio spectaret, devolutio fieret ad Episcopum post admissam a Capitulo negligentiam. Non indigebat hæc quæstio singulari decreto, ac providentia, utpote quæ sine ullo discrimine dissoluta a quocumque fuisset. Quid enim clarius, quam negligentiam inferioris, nimirum Capituli, a superiore, nimirum ab Episcopo, esse supplendam? Præterea ajo, neque sollicitum fuisse Lateranense Concilium de dirimenda altera quæstione, ad quemnam devolutio fieret, quo casu ad Episcopum juxta jus commune collatio pertineret, & Episcopus negligens

esset in conferendo. Neque indigebat hæc quæstio singulari definitione, quando ex generali disciplina canonum, ac perpetua, devolutio facienda erat ad Metropolitanum, quando Metropolitanorum dignitates ea de causa institutæ erant; ut Prælati existeret superior, qui inferioris negligentiam emendaret. Igitur fingenda est singularis species eousque necdum sacris canonibus definita, quæ discuteretur, ac definiretur in Concilio Lateranensi. Hujusmodi species alia esse non poterat, quam ea, qua ex singularibus statutis quarundam Cathedralium Ecclesiarum, collatio præbendarum simultanea erat apud Episcopum, & Capitulum, distributa tamen per vices alternas collatione. Ad hanc si contrahatur Lateranense decretum, statim adparet, & dignam fuisse causam, cur Lateranenses Patres singulari providentia intercederent, utpote in ea re, quæ necdum olim discussa erat, ac definita; & Lateranenses Antistites nihil statuisse, quod generali canonum disciplinæ adversaretur; & denique decretum illud, uti observari deinde debuit, ita etiam hodie observandum. Ubi ita fingatur conceptus canon, fingitur, conferendi facultatem æque esse penes Capitulum, ac penes Episcopum, & quamquam per vices alternas ab alterutro ea facultas ex pacto exerceatur, fingitur, Capitulum, quum confert, etiam Episcopi nomine ex mandato conferre, quemadmodum conferre Episcopum nomine Capituli, cum ipse conferat. Negligente collatore turnario, adhuc turnarii alterius jura explicari possunt, non quidem veluti facta devolutione, qua negligentia unius ab altero suppleatur, sed ne unius jura ex negligentia alterius imminuantur. Agitur de procuratore non omnino voluntarie constituto, sive electo pro arbitrio mandantis. Etenim quamquam non nisi voluntate & Episcopi, & Capituli divisa per vices alternas collatio fuerit, ut tamen semel vices suas Capitulo Episcopus, semel vices suas Epis-

copo Capitulum mandaret, id necessitas servandi juris utriusque competentis postulabat. Quid ergo mirum, si ex Lateranensi decreto ex negligentia turnarii collatoris nihil diminuebatur alteri concollatori, sed eo casu concollator ad collationem deveniret? Ut id clarius liqueat, fingamus nos adhuc in Lateranensi Concilio constitutos, quo tempore semestre tempus collatoribus definiendum erat, quod minime excederetur. Pridem ubi collator negligeret, erat tempus conferendi a Superiore definiendum prævia admonitione. Ubi autem ad Capitulum æque, ac ad Episcopum collatio pertineret, Metropolitanus debebat & Capitulum, & Episcopum de facienda collatione admonere, ut si intra certum tempus Metropolitanus arbitrio determinandum non conferrent, beneficio vacanti ex Metropolitanus providentia consuleretur. Et quamquam per alternas vices Capitulum, & Episcopus collationem tribuissent, nihilominus tamen & Capitulum, & Episcopus erant a Metropolitanus admonendi; siquidem tributio illa privati juris erat, utpote ex singulari inter Episcopum, & Capitulum conventionem profecta, cujus nulla ratio habenda erat apud Metropolitanum, qui generali jure fretus ad admonitionem deveniebat. Mutanda fuit in Lateranensi Concilio disciplina, & pro eo tempore, quod pridem a Metropolitanus arbitrio pendebat, definiendum erat semestre tempus, juris generalis sanctione; intra quod tempus nulla de negligentia collator ordinarius incusaretur, post quod tempus de negligentia puniretur. Quid interea turnarius non erat, ubi per turnum distributa collatio fuisset, opponebat intra semestre tempus, non posse de negligentia redargui; proptereaque petebat, sui gratia aliquid generali lege remitti. Ea causam, cur Patres Lateranenses exceptionem adjecerunt gratia concollatoris alterius, ut iste post negligentiam turnarii adhuc ad conferendum admitteretur, & quidem extra causam devolutionis. At

dices: Agitur de generali decreto, & quidem edito in generali Concilio, quod præterea congruit interpretari non de singulari quadam specie tributæ per turnum collationis inter plures concollatores, ubi canonis verba de hac singulari specie expresse concepta non sunt, sed potius interpretari congruit juxta generalem collationum disciplinam. At ego repono, quousque Interpretes debuissent semper decretum illud Lateranense contrahere ad certas species. Nimirum nemo unquam dixit, negligente Episcopo conferre beneficia, quæ sunt extra Cathedralis Ecclesiam erecta, collationem devolvi ad Capitulum, & quicumque fuerunt decretum illud interpretati de devolutione collationis ad Capitulum ex negligentia Episcopi, devolutionem coercuerunt intra limites canonicatum, & præbendarum Ecclesiæ Cathedralis; quamquam generaliter de quibuslibet officiis in aliqua Ecclesia vacantibus conceptum decretum sit. Ergo novum non est, nec intentatum, coercere ad species singulares verba illius decreti, quod sane ex eo proficiscitur, quemadmodum initio prænotabam, quod acta Lateranensis Concilii ad nos integra non pervenerint. Deinde satis mihi est ad meam interpretationem sustinendam, dicere, ita intelligi posse Lateranense decretum, ut hac ratione intelligatur, quando si hac ratione non intelligeretur, decretum ipsum generali disciplinæ canonum minime conveniret. Illud præterea adjicio, subsequentes Pontifices Maximos decretum Lateranensis Concilii in ea parte, qua de supplenda negligentia Capituli, & Episcopi agitur, intellexisse de specie simultaneæ collationis Episcopo æque, ac Capitulo competentis. Ita intellexit Innocentius III. in cap. 15. de concess. præb. Ita intellexit Bonifacius VIII. in cap. 11. de appellat., in 6. cui jungi etiam potest Clementina 5. de præbendis. Quod si eum his omnibus conferratur capitulum 5. de concess. præb., ubi definitum adparet, tempore suspen-

sionis Episcopi, cui suspensioni Episcopus causam dedisset, non ad Capitulum collationem beneficiorum devolvi, sed ad illum, qui propter Episcopi negligentiam beneficia conferre potuisset; quid clarius erit, ad demonstrandum, Capitulum ab eo distingui, qui jure devolutionis facultatem conferendi nanciscitur tum, cum libera spectat ad Episcopum collatio, quemadmodum spectabat in proposita specie ad Episcopum Eboracensem, juxta priora ejusdem capituli verba?

Ex his statim dirimes disputationem illam, num ubi plures sunt concollatores, vel compatroni, quorum aliqui tantum negligentes sunt in conferendo, vel præsentando, fiat devolutioni locus? Sane si collatio, vel præsentatio simul faciendæ est, non utentibus aliquibus facultate sua, accrescet ipsa, & solida fiet penes utentem, quemadmodum negligentibus omnibus facultas conferendi ad superiorem devolvitur. At si collatio, vel præsentatio fiat alternis vicibus, sive per turnum, probare non possum opinionem quorundam Pragmaticorum, qui asserunt, turnario negligente, devolutionem fieri ad superiorem, quasi qui turnarii non sunt, pro ea vice jure omni destituantur, & divisio juris nequeat juri devolutionis moram adferre. Verosimilius arbitror, jus adhuc penes non turnarios remanere, ut ipsi agnita consortis negligentia adhuc ad jus suum exercendum admittantur; siquidem etsi per turnum collatio fieri debeat, omnium tamen consortium nomine fieri semper a turnario intelligitur, nec negligentia unius aliis facile poterit imputari. Quam tamen opinionem ita recipiendam velim, ut locum habeat in ea tantum specie, qua qui turnarii non sunt, quædam diligentia suæ specimina exhibuerunt, ex. gr., prope finem legitimi temporis turnarium monuerunt, ut vacanti Ecclesiæ, beneficiove consuleret, non vero in ea specie, qua qui turnarii non sunt, una cum turnario omnino desides extitissent.

Dixi, ad proximum superiorem beneficii collationem devolvi. Hinc deduces, in beneficiis, quæ spectant ad collationem Pontificis Maximi, nullum esse devolutioni locum. Quidquam singulare agnoscitur in beneficiis vacantibus in Curia, hac propterea de causa Pontifici Maximo reservatis; nam quemadmodum in hac specie mensis tantummodo, & quidem continuus, ad conferendum præstitutus fuit, ita elapso mense beneficia illa adhuc vacantia libere Ordinarius confert, non quidem jure devolutionis, sed quasi reservatione cessante, cap. 3. de præbend. in 6.. Præterea deduces, nomine proximi superioris intelligi eum, qui superior est ratione diœcesis, in qua beneficium situm est, non qui superior est ratione habitus illius, qui beneficium conferre debuit. Duæ sunt devolutionis causæ. Prior est, quia consulere oportet Ecclesiæ vacanti, qua inspecta, ad eum collatio spectare debet, in cujus diœcesi sita est Ecclesia. Posterior est, quia supplenda est negligentia collatoris ordinarii; atque hac inspecta causa, jurisdictio competere videretur superiori ordinarii collatoris. Prior causa in conspectu posterioris veluti potior habita fuit, exemplo solemnitatis, quæ intervenire debet in alienatione prædii vel pupilli, vel minoris implendæ apud Magistratum, in cujus provincia prædium est, l. 16. cod. de prædiis, & aliis reb. minor.. Revera ita statuisse videntur Pontifices Maximi, sive in cap. 2. de suppl. neglig. Prælat. in iis verbis; *In tuo Episcopatu habentes*, sive in Clement. unica eod. tit. ibi: *Diœcesani locorum*. Quod si collator beneficii in diœcesi quidem sit, & in diœcesi beneficium possideat, sed ab Ordinarii jurisdictione proponatur exemptus, num ad Ordinarium ipsum, an ad eum, cui exemptus immediate subiectus est, devolutio fiet? Distinguere oportebit inter Prælatos regulares, & sæculares. A sæcularibus non fit ad Ordinarium devolutio, sed ad eum, cujus jurisdictioni obnoxii proponantur,

argumento capituli 3. de suppl. neglig. Prælat.. Ubi vero agatur de Prælati regularibus, a temporibus Clementis V. specialis inventa est disciplina, qua ad Episcopum devolutio fiat, tanquam hac in parte Sedis Apostolicæ delegatum, Clement. unica de suppl. negligent. Prælat., juncto cap. 32, in fine de præbend. in 6..

Facta semel ad proximum Superiorem devolutione, nullum Superiori eidem præstitutum est tempus, intra quod conferre cogatur. Attamen si forte & ipse distulerit, a Superiore suo ita monendus erit, ut si intra certum tempus pro singularibus causarum adjunctis determinandum vacanti beneficio non consulat, jure quæsito cadat, devolutione quasi per gradus de minore in majorem Prælatum traducta, donec ad Pontificem Maximum deveniatur. Quid vero, si proximus Superior, nondum elapso tempore, quod devolutioni locum facit, beneficium contulisset, num hæc collatio, quæ ab initio irrita erat, valere incipiet, postquam devolutioni factus est locus? Repugnare videntur generales juris regulæ: juxta capitulum 18. de regulis juris in 6.. Nihilominus tamen distinguendum puto inter Superiorem illum, qui alias jure ordinario conferendi gaudet, quemadmodum esset unusquisque Episcopus in sua diœcesi, si conferret beneficia juris patronatus, non spectata præsentatione patroni, aut beneficia, quæ pertinerent ad collationem Prælati inferioris ex singulari titulo, puta consuetudinis, statuti, vel privilegii; atque inter Superiorem, cui jus ordinarium minime favet, qualis est Archiepiscopus, qui conferret beneficium spectans ad ordinariam suffraganei collationem: etenim qui Ordinarius est, generalem semper habet potestatem, quæ obtinere suum debet effectum, quocumque casu singulari alicujus titulo non excludatur. Cum ergo patronus, aut Prælati inferior jure suo adversus Ordinarium experti non sunt, non tam videtur Ordinarius jure devoluti jurisdictionem explicare, quam vi-

deatur ordinaria jurisdiction, quæ semper test, cui tum primum acquiritur jurisdiction, ac potestas conferendi, cum inferior de negligentia redarguitur.

CAPUT V.

De jure Pontificis Maximi in beneficiis conferendis.

SI quid est apud recentiores studiosos Ecclesiasticæ disciplinæ cultores involutum, & circumfusum undecumque tortuosis ambagibus (sunt autem multa); inter cætera illud plane est, quod spectat collationes beneficiorum, quæ a Pontificibus Maximis jamdiu fieri consueverunt. Hinc qui gratia Curia Romanæ scripserunt, proposito suo velificantes uti Romanæ Ecclesiæ bonorum ecclesiasticorum late in omnibus diocæsis consistentium addicere dominium ita & conferendorum omnium beneficiorum plenam, & liberam potestatem adserere Romano Antistiti non dubitarunt, eatenus indulgentes jurisdictioni diocæsanorum, quatenus indultum ipsis ex liberalitate Romanorum Antistiti ostendatur: illinc qui Ordinariorum causam tuendam susceperunt, præsertim ultra montes Italiæ, querelis acerrimis impleverunt paginas, utinam ab adducendo in discrimen Primatum ipsum Romanæ Sedis temperavissent. Dandum id fervori, concitationique animorum, ubi ad litigia, & contentiones perveniunt. Qui pacato animo, suppositoque studio partium velit sincere loqui, & quod potissimum est, eam ferre sententiam, quæ & definitionibus Ecclesiæ, & voluntati eorundem Pontificum consonet, tria hæc statuere poterit. Primum est, ad Pontificem Maximum uti supremum Ecclesiæ Principem pertinere, curare Ecclesiæ universæ uti universæ utilitatem. Ex hoc necessario sequitur, valere Pontificem Maximum, quædam beneficia ex prudenti, æquabilique

arbitrio certis Clericis concedere, ut sita in diocæsis inferiorum Antistiti, quoties Ecclesiæ universæ utilitas, vel necessitas eosdem Clericos curando bono totius Ecclesiæ addictos certis redditibus postulet sustentari. Quid enim ex. gr., si generale Concilium convocetur, & Clerici sint aut in sacra Theologia, aut in disciplina canonum peritissimi, quorum opera lucubrationibus, consilio Synodus indigeat; iisdemque aliter occurri commode nequeat, quam certi beneficii collatione? Quid, si evangelicæ prædicationis causa Clerici quidam mittendi sint in peregrinas oras, in quibus necdum oblationibus piorum hominum valeant exhiberi? in his, & similibus casibus denegari nequit Pontifici Maximo, ut pro ea, qua urgetur generalis Ecclesiæ cura, certa beneficia conferat. Alterum est, ad Pontificem Maximum uti supremum omnium Antistiti Principem pertinere, vel cohibere excessus, vel supplere defectus Prælatorum inferiorum. Ex hoc necessario sequitur, quandoque Romanos Antistites beneficia conferre non solum posse, sed etiam debere, ut ea collatione aut defectus suppleatur, aut excessus cohibeatur eorundem Antistiti. Id adparet in primis in devolutionibus, de quorum jure actum est in capite præcedente. Id insuper adparet in iis beneficiorum collationibus, quas Pontifices Maximi fecerunt, ubi Clerici quidam sine titulo ab Episcopis nonnullis ordinari cœperunt, adversus canonum disciplinam, quibus sane erat collatione beneficiorum

consulendum. Tertium est, ad honorem Pontificis Maximi pertinere, ut quandoque patiantur inferiores Antistites, quosdam Clericos extra ordinem ex Pontificis Maximi indulgentia certo beneficio donari. Id jam persecutus sum in tractatione de potioribus Ecclesiæ dignitatibus, & officiis, cum de Pontificis Maximi potestate dissererem. Tantum hec dicam, olim licuisse Primate Carthaginiensi, in tota Africa quandoque Clericum ordinare, quod sine injuria Africanorum Præsulum fiebat; olim licuisse Constantinopolitano Patriarchæ, Clericum etiam ordinare in suo Patriarchatu extra suam Dioccesim sine invidia inferiorum Antistitum. Profecto similem prærogativam potiore jure sibi vindicabat Romanus Antistes in Ecclesia tota; eo vel magis, si ageretur de Ecclesiis illis, quæ vel Romano Patriarchatui singulari jure etiam suberant, aut de Ecclesiis illis, quæ arctiore vinculo, puta Primatiali vel Metropolitanò, cum eadem Romana Ecclesia jungebantur, institutæ a Sanctis Apostolis Petro & Paulo, vel a discipulis, aut successoribus istorum Apostolorum Romanæ Ecclesiæ fundatorum. Id facile deduci posset ex can. 20. caus. 9. quæst. 3., si certo adscribi valeret Stephano Papæ. Quod si ordinatio Clericorum olim non disjungebatur a collatione beneficiorum, idem jus, quod in ordinatione, præterea in collatione beneficium Romani Antistites explicabant; disjuncta autem collatione ordinum, & beneficiorum, sive in ordinibus, sive in beneficiis eandem potestatem retinere Romani Antistites perrexerunt.

Firmissima videntur, & inconcussa tria ista principia, quibus positis, præparata res esse videtur, ut propius ad propositum accedatur. Usque ad sæculum Ecclesiæ duodecimum, qua ætate collatio beneficiorum erat ordinum collationi conjuncta, aut vix, aut admodum raro evenit, ut Pontifices Maximi in diocesis inferiorum Antistitum beneficia conferrent. Vix scimus, usos fuis-

se facultate Clericos præter numerum ordinandi, argumento dicti canonis 20. caus. 9. quæst. 3.. Ubi de ordinando Clerico in locum decedentis ageretur, aut Episcopi statim alium Clericum & in officio, & in beneficio sufficiebant, aut si quid ab Episcopis desidiæ admitteretur, id totum a Metropolitanò vel in Provinciali Synodo, vel etiam extra Synodum emendabatur. At sæculo duodecimo sejuncta ordinatione Clericorum a collatione beneficiorum, passim a nonnullis Episcopis peccatum est contra canonum disciplinam, quæ neminem sine titulo ordinari mandabat; atque ob delinquentium multitudinem non facile subjacere poterant pœnæ canonum, qualis erat depositio ab ordine, & officio ita suscepto; ad quam pœnam evitandam etiam induci cœpit, ut patrimonia loco beneficiorum substituerentur, quasi patrimonium loco tituli ecclesiastici esse posset, uti inferius tradendum erit in appendice. Immo neque interea ordinati omnes patrimonium sibi constituebant: plurimi ordinabantur, spe bona concepta futurum, ut beneficium, cum vacaret, nanciscerentur. En causam, cur Clerici sine titulo ordinati, & necessariis vitæ subsidiis destituti, confugere cœperunt ad Romanum Antistitem, ut ab eo vel directo collationem beneficium impetrarent, aut saltem mandatum obtinerent ad Episcopum dirigendum, quo Episcopus ad conferendum beneficium, aut vacans, aut proxime vacaturum adigeretur, cap. 13. de ætat. & qualit. præfic., cap. 16. de præb., cap. 30. eod. tit. in 6.. Erat hæc ingenua potestas Romano Primati, cujus auctoritate aut supplendi defectus, aut cohibendi excessus erant Antistitum inferiorum. Pontificiis quoque collationibus novam occasionem eadem tempestate præbuerunt urgentes singulares causæ, quibus excitabatur Romanorum Pontificum sollicitudo ad consulendum necessitatibus quorundam Clericorum optime de universa Ecclesia meritorum, quibus non ali-

ter consuli poterat, quam collatione beneficiorum in diversis diocesisibus constitutorum. Quoties igitur de his, aut similibus causis mandabatur Episcopis, ut certo Clerico beneficium conferretur, appellabantur ista *mandata de providendo*, si ad certum beneficium jam vacans; aut *gratiæ expectativæ*, si ad certum beneficium nondum vacans, vel generaliter ad quod primum in certa Ecclesia vacaret, referrentur. Quoties autem iidem Pontifices sine mandato, vel spectativa per se directo conferrent, collatio hæc vim habere dicebatur, vel jure præventionis, si Pontifex Maximus Ordinarium prævenisset, vel jure concursus, si eodem tempore & ab Ordinario, & a Pontifice Maximo diversis Clericis ejusdem beneficii collatio facta fuisset.

Jam attingere paucis cœpi speciosam Pontificiarum collationum originem, partim ex jure singulari Pontificis Maximi, sive ex honore Pontifici eidem debito, partim ex cura pastorali Pontificis Maximi, modo universæ Ecclesiæ bono consulenti, modo abusus inferiorum Antistitum corrigentis repetendam. Singulari illa honoris prærogativa, qua possent quandoque conferre beneficia, sive Clericos ordinare in diocesisibus inferiorum, non frequens usi fuerunt; frequentius allegarunt Pontifices Maximi pastorem curam, & sollicitudinem, modo adversus Prælatos, modo erga inferiores Clericos, modo ad Ecclesiarum commodum exercendam. Fuit aliquando res hæc plena contentionum, plena etiam querelarum, adeo ut, cum ad Tridentinum Concilium deducta fuisset, duxerint Tridentini Patres, & mandata de providendo, & gratias expectativas abolere; tum vero visæ sunt etiam expirare jura concursuum, & præventionum. Dabo operam, ut res hæc in claro lumine collocetur; quamquam enim hodie extraordinariæ illæ collationes cessaverint, earum tamen notitia maxime vel ad intelligendas plurimas decretales epistolas, seu Pontificia rescripta, qualia in

juris corpore continentur, vel ad percipiendam hodiernarum reservationum originem, causasque conducit. Quod dum perficio, tria potissimum consecutaria deducenda velim; primum est, abusus Episcopalis jurisdictionis præcipue dedisse locum frequentibus Pontificum mandatis de conferendo, aut etiam collationibus directo factis; alterum est, abusus Clericorum, suscepta sollicitudine provida Pontificibus Maximis occasionem dedisse, ut mandata de conferendo abolerentur; postremum est, in his omnibus nihil detractum fuisse Episcopali, nihil Pontificiæ auctoritati.

Mandata de providendo quum primum invaluerunt, nihil aliud exhibebant, quam epistolas quasdam a Summo Pontifice ad Ordinarium missas, quibus Clerici commendabantur gratia certi vacantis beneficii obtinendi: atque illis si morem ideo non gererent Ordinarii, quod singulares causæ executionem vel differrent, vel omnino impedirent, allegandæ istæ erant, quas iidem Summi Pontifices recepturos se profitebantur, cap. 5. de rescript., cap. 13. in fine de ætat. & qualit. præfic., cap. 6. de præbend.. At si mandatum exequi sine causa Ordinarii detractarent, solebant a Sede Apostolica mitti ad contumaces primum monitoriæ, deinde præceptoræ, ac demum executoriæ epistolæ, quibus extraneus mandati executor constituebatur in pœnam Ordinarii, irrita declarata quacumque alia beneficii collatione, aliquando etiam instar peremptorii Prætorum edicti, argumento leg. 68. 69. 70. & 71. ff. de judiciis, una tantum tum pro omnibus epistola executoria dirigebatur, cap. 19. 30. 37. 39. de rescript., cap. 12. 14. eod. tit. in 6., cap. 27. de præbend. cap. 4. de concess. præbend. Eadem erat ratio gratiarum expectatarum, nisi quod gratiæ expectativæ concedebantur, ratione habita beneficii necdum vacantis, sive certum esset, sive incertum, puta quod proxime esset, vel primo vacaturum. Præterquamquod hæ collationes

improbari summo jure non poterant ob Pontificis Maximi prærogativam, qui quandoque valebat certos Clericos in Prælatorum diœcesibus instituere, uti superius adnotabam; præterquamquod insuper ea ratione Pontifex Maximus consulebat quandoque universæ Ecclesiæ bono, dum certis Clericis provideret vel bene jamdiu meritis, vel bene merentibus de universa Ecclesia, quod non effugit Pontificis Maximi providentiam; præ cæteris tamen occasionem præbebat his extraordinariis collationibus negligentia quorundam Antistitum, qui Clericos ordinabant, quin istos certis Ecclesiis adscriberent, & beneficio donarent, cujus rei argumentum evidens est in c. 13. de ætat. & qualit. præfic., & in cap. 16. de præbendis. Quousque in his adjunctis & Pontifices Maximi, & Episcopi, & Clerici inferiores versabantur, cum sua vindicabatur Romano Episcopo auctoritas, tum nihil detrahebatur ordinariæ potestati Episcoporum, qui potius commonebantur, ut suo muneri satisfacerent. At enim ubi magna esse cœpit mandatorum de providendo, & gratiarum expectativarum frequentia, Clerici inferiores abuti cœperunt Pontificia providentia. Plurimi ex ipsis tutius putaverunt petere a Pontifice Maximo, quam ab Episcopo suo beneficium, atque, ut voti compotes fierent, obreptitias, aut subreptitias preces Pontifici Maximo exhibebant. Ipsa etiam multitudo, & improbitas impetrantium pluribus contentionibus occasionem præbebat. In primis continebat, ut aliquando unum, idemque beneficium pluribus Clericis in Romana Curia concederetur, nulla facta in secunda prioris concessionis mentione, cap. 38. de rescript., cap. 12. 13. 14. eod. tit. in 6., cap. 20. de præbend., cap. 7. eod. tit. in 6., & quamquam regula esset, secundum rescriptum non valere, utpote subreptitium, & propterea voluntate Pontificis destitutum. Immo licet Pontifices iidem providam hanc clausulam solerent in rescriptis adjicere, ni-

si de mandato nostro Ecclesia foret in alterius receptione gravata, cap. 30. de rescript., tamen pluribus pari rescripto munitis singulares emergebant quotidie controversiarum causæ, vel quod qui posterius rescriptum obtinisset, prius coram executori se præsentem constituisset, aut etiam prius possessionem beneficii occupasset, vel quod qui prius rescriptum obtinuerat, moram dolo, culpave contraxisset, cap. 11. 13. & 31. de præbend. in 6.. Contingebat etiam aliquando, ut Clerici rescripta obtinentes, improbas inirent inter se pactiones, quibus unus gratia alterius sub conditione pensionis juri suo renuntiabat, unde beneficiorum fieret turpis quæstus, & abominanda mercatura. Contingebat insuper aliquando, aliis prætermisissis Ecclesiarum incommodis, ut Clericus impetraret plura rescripta, quibus plura in diversis diœcesibus beneficia obtineret, eo animo, ut quod pinguius agnovisset, illud statim ab Ordinario postularet: exhibito Pontificio mandato, quod ejus causa impetratum fuisset, cæteris interea mandatis alia beneficia spectantibus dissimulatis, quibus deinde, quotiescumque sibi libuisset, uteretur. Graviora similiter ex numero, & improbitate petentium in dies emergebant Ecclesiarum incommoda ex gratiis expectativis. Vel enim expectativa ad certum beneficium referebatur: atque in ea specie occasionem avidiores nonnulli Clerici capiebant beneficiarii mortem optandi; quod votum, immo & quancumque hujus voti occasionem jamdiu avertere studuerunt canonum conditores, cap. 2. de concess. præbend., cui jungi debet lex ult. cod. de pactis. Vel in spectativa nullum certum beneficium designabatur ex gr. quod primo esset in certa Ecclesia vacaturum: actum quis non videt, quot potuissent ab impetrantibus fraudes admitti, quotque inter plures simili rescripto præditos contentiones emergere? Respiciantur in hanc rem capitulum 10. 11. 13. 14. 29. 39. & ult. de præbend. in 6., ca-

pitulum 1. & totus titulus de concess. præbend. in 6., Clementina 5. de rescriptis, & Clement. 5. de præbendis. Tot, tantique Clericorum abusus delati fuere ad Tridentinum Concilium, cujus auctoritate decretum fuit, mandata de providendo, & gratias expectativas nemini amplius, etiam Collegiis, Universitatibus, Senatibus, & aliis singularibus personis concedi, nec eatenus concessis cuiquam uti licere. Adjectum insuper fuit, nec reservationes mentales amplius valere, quarum nomine illæ intelliguntur, quibus Pontifex Maximus aliquando vel certum beneficium, vel primo in certa Ecclesia vacaturum collationi suæ semel reservabat concedendum Clerico, quem non expresse indicabat, sed tantum animi designatione, aut memoria tenebat, Concil. Trident. sess. 24. de Reform. cap. 19.. Hæc Concilii providentia uti adversus Clericorum inferiorum subterfugia tuita Episcoporum potestatem, ita nihil detraxit Pontificiæ auctoritati; cujus respectu tantum prohibuit, ne eam Clerici, ut olim solebant, mentitis precibus, aut conquisitis artificiis circumvenirent. Cæterum incolumis mansit Pontificia potestas, sive quod idemdem valeat Romanus Antistes antiquum honorem explicare, de addicendis idemdem quibusdam Clericis in diocesis Episcoporum ministraturis, sive quod certis beneficiis donare valeat Clericos ad utilitatem universæ Ecclesiæ laborantes, quibus non commodius occurri posset; sive quod in devolutionibus supplere possit Prælatorum inferiorum negligentiam, aliisque similibus de causis, quæ principiis modo positis consonant.

Abolita disciplina mandatorum de providendo, consecrarium fuit, ut prope modum cessarent jura concursuum, vel præventionum, utpote quæ non aliter explicabantur, quam mandatis de providendo. Revera si in collatione beneficii Ordinarius prævenisset Pontificem Maximum; tum mandatum de providen-

do irritum erat, quasi collationem contineret beneficii, quod vacans non esset, quodque proinde sine injuria possessoris conferri non poterat. At si e converso in collatione beneficii Pontifex Maximus prævenisset Ordinarium vel mandato, vel expectativa, frustra Ordinarius deveniebat ad beneficii collationem, quam Pontifex Maximus, præoccupaverat. Quod si aut uno, eodemque tempore & Pontifex Maximus, & Ordinarius beneficium contulissent, aut ignorabatur, uter alterum prævenisset, in hoc concursu potior ratio Pontificis Maximi habebatur. Huc spectat capitulum 31. de Præbend. in 6., in quo Bonifacius VIII. auctoritate sua finem imposuit controversiæ, quæ tunc temporis concursuum causa agitabatur, de duabus collationibus eodem die factis, & a Pontifice Maximo, & ab Ordinario, quin adpareret, quæ collatio primum facta fuisset. Ait in primis Bonifacius, tuendam esse possessionem illius, qui jam in beneficio institutus fuerit, sive institutio auctoritate Pontificia, sive auctoritate Ordinarii facta fuisset. Prudentissima sane responsio, quæ ubi in dubio res versatur, favet possessori, cap. 65. de reg. jur. in 6., junctâ l. 36. §. 3. ff. de testam. milit.. Subdit deinde Bonifacius, ubi neuter possideat, præferendum esse eum, qui Pontificia auctoritate beneficium nactus fuisset. Displicere nemini debet hæc definitio: Siquidem observandum est, collationes, quæ tunc temporis fiebant auctoritate Pontificia, extra ordinem fieri consuevisse, nimirum ex quibusdam singularibus emergentibus causis, quibus consulere, insuper habita ordinarii juris forma, Romanus Antistes judicabat. Regula autem est, jus ordinarium extraordinariæ cuidam providentiæ cedere. Hanc ego causam puto, quare Bonifacius ita rescripserit; & quamquam in eo rescripto ipse profiteatur ita definivisse *propter conferentis ampliorem prærogativam*, hoc tamen non erat definitionis ejusdem fundamen-

tum; neque enim novum est apud interpretes, rationes rescriptis adjectas non esse illas, quæ animum rescribentis moverint, sed alias, quæ certis de causis prudenter omissæ fuerint, unde in adagium abiit, rationes juris non facere jus. Revera non semper verum est, majorem prærogativam dignitatis attendi in concursu duarum potestatum in diversa tendentium: potius quod extra ordinem est, ordinario juri præferetur. Exemplum sit, utut longe petatum, in jure civili, & in jure prætorio: Quamquam enim præstantius sit jus civile a populo lege lata constitutum jure prætorio ab uno Magistratu edito, tamen jus prætorium juri civili præfertur, non alia de causa, nisi quod jus apud Prætorem extra ordinem reddebatur. Quamobrem ea Bonifacii VIII. definitio hodie, meo judicio, frustra accommodaretur simili casui, qui eveniret in reservationibus Pontificiis, proterea quod reservationes non amplius extra ordinem, beneficiorum collationi Pontificiæ locum faciunt, sed quodammodo in jus ordinarium, utut singulare, abiverunt.

Nondum recedo ab hac præventionum, & concursuum materia, nisi primum nonnulla tradiderim ad explicationem regulæ 30. Cancellariæ, quæ inscribitur *de verosimili notitia*, siquidem hæc regula, utut etiam hodie vigeat in causis beneficiorum Pontifici Maximo reservatorum, originem tamen habuit ex causis præventionum, & concursuum, in quibus Clerici idemdem de prærogativa adepti beneficii contendebant. Quando frequentia erant mandata de providendo, & plures Clerici mandatum surripiebant Pontificis Maximi, causa ejusdem beneficii adsequendi, gnari ejus potiorem esse causam, qui prævenisset, inter varias, quas admittebant, fraudes, hæc erat, ut vel impetrarent beneficium per obitum viventis, vel tempora supplicis libelli repræsentarent, sive, ut alii loquuntur, *datam anteverterent*, ut facilius agnoscerentur tempore priores. Jamdiu his frau-

dibus obviam itum fuit. Et primo cautum, ne quis viventis beneficium adipisceretur, c. 1. de concess. præb., item ne cui promitterentur beneficia, antequam vacarent, cap. 2. eod. in 6., quod confirmatum est in regula 21. Cancellariæ *de non impetrando beneficium per obitum viventis*. Deinde contra eos, qui tempora repræsentabant, statutum est in dicta regula 30., non valere collationes Pontificias, nisi post obitum beneficiarii, & ante datam literarum Apostolicarum tantum tempus effluerit, quantum requiritur, ut Pontifex Maximus notitiam vacationis habuisse credatur. Hæc regula, utpote maxime opportuna ad fraudes tollendas, tanquam omni favore digna ab omnibus recipitur; & quamquam ante inductas reservationes generales edita fuerit vel a Benedicto XII., vel, uti aliis placet, ab Joanne XIII., vel a Martino V., nihilominus tamen adhuc viget post editas generales reservationes; neque a prudentiæ regulis aberrant, qui putant, etiam habere locum in collationibus factis auctoritate Episcoporum, in quibus similes fraudes admitterentur, cum publice intersit, hujus generis fraudes a quocumque collationum genere eliminari. Plane hoc tempus non est in regula determinatum; neque enim determinari poterat ob varias locorum distantias; eamque ob rem Judicis arbitrio determinandum relinquitur. Observandum est in hac re, si Pontifex Maximus ab Urbe abesset, & in Urbe reliquisset signatorem, satisfactum esse regulæ, si post obitum beneficiarii tantum tempus effluerit, quanto ad eundem signatorem notitia devenire potuerit, quod declaratum fuisse a Clemente VIII. refert Rigantius ad eandem Regulam num. 2.

Nunc stratam viam habemus ad expendendas generales reservationes Pontificis Maximi gratia inductas post abolita mandata de providendo, & gratias expectativas. Quando in hac abolitione, uti superius dictum est, nihil adversus auctoritatem Pontificiam tentatum fuit; tantum

obviam itum fraudibus Clericorum Pontificem Maximum circumvenientium; congruum erat, ut Pontificia potestas alia jura retineret, qualia in canonibus, & in perenni disciplina temporum fundamentum habebant; sive ex eo, quod Pontifici Maximo concedendum erat, ut certos idemdem Clericos in diocesis Ordinarios constitueret, & Ecclesiis ministraturos, & ab Ecclesiis alimenta percepturos, argumento canonis 20. caus. 9. quæst. 3., & cap. 7. de major. & obed. sive ex eo, quod Pontifici Maximo concedendum erat, ut certorum beneficiorum collatione providere posset Clericus universæ Ecclesiæ utilitati laborantibus, sive ex eo, quod interesse poterat, Pontificem Maximum singulari beneficiorum quorundam collatione opportunius consulere commodis inferiorum Ecclesiarum, aut supplendo Episcoporum negligentiam, aut cohibendo Episcoporum excessus, in quo Primatus Pontificii sollicitudo consistit. Hic tamen est, ubi certi fines statui non potuerunt, quando extraordinaria illa Pontificis Maximi potestas ex prudenti arbitrio, cui potissimum locum facere poterant varia causarum, locorum, temporum, & personarum adjuncta, pendebat. Non defuerunt Episcopi quidam, qui de diminuta in beneficiis conferendis potestate sua conquererentur, universa suæ diocesis beneficia collationi suæ perpetuo vindicantes. E converso quidam Romani Pontifices veterem potestatem ordinandorum idemdem Clericorum in diocesis inferiorum Antistitum sibi adseruerunt, eademque ratione potestatem beneficiorum conferendorum. Utraque pars non destituitur causæ suæ tuendæ præsiidiis, dummodo modus servetur, id est, dummodo Episcopi agnoscant, se Pontifici Maximo & subesse, & certum honorem etiam in hac parte debere; & dummodo Pontifices Maximi pergant profiteri, quod sæpe professi sunt, nimirum nolle se inferiorum Episcoporum ipsa turbare, & pro lubitu trahere ad se, quod cana anti-

quitas Ordinariis universis concessit, can. 1. & sequentibus caus. 25. quæst. 1. can. 1. & sequentibus caus. 25. quæst. 2. quod & agnoscere visi sunt Patres Tridentini Concilii, quando statuerunt, causas beneficiales in prima instantia esse ab Ordinariis dirimendas, nisi gravibus, urgentibusque de causis Pontifex Maximus aliquam ad se advocare prudenti arbitrio judicaverit, cap. 20. sess. 24. de Ref. Quid tamen? Ad ea tempora devenitum erat, quibus disputationes, & concertationes acres emergerunt occasione collationum. His occasionem dederat, ut dictum est, Episcoporum desidia, & Clericorum plurium Apostolicam Sedem circumvenientium insolentia. Non ad juris principia semper respiciebatur in hoc controversiarum genere dirimendo, ea præsertim tempestate, qua non bene exculta erat sacrorum canonum disciplina. In his rerum adjunctis utraque pars ad extrema vergebat, uti contingere solet inter medios ætus litigantium, ac disputantium; unde gliscere cœperunt opiniones veteribus Patribus prorsus incognite, modo illorum, qui Pontificiæ auctoritati plus æquo velificantes ordinariam Pontifici Maximo collationem beneficiorum in tota latissime petente Ecclesia asseruerunt, tantum Episcopis concedentes, quantum ex delegatione, vel indulgentia Pontificis Maximi concessum eisdem adpareret; modo illorum, qui Episcopalem potestatem plus æquo provexerunt, quasi nihil honoris, aut potestatis in Episcoporum diocesis Romano Antistiti relinquatur. Inter has disputationes non verbis modo, sed & factis pugnatum est: conferebant Pontifices Maximi beneficia, conferebant Episcopi: unusquisque suam collationem pro viribus tuebatur. Ex factis, ne confusio in Ecclesia fieret, oriri certe debuerunt transactiones, pacta, concordata. Arbitraria illa mandata de providendo, arbitrariæ gratiæ expectativæ post Tridentinum Concilium cessaverunt. Successerunt regulæ quædam, ex quibus certa beneficia conferenda reser-

varentur Pontifici Maximo, cætera collationi Ordinariorum relinquerentur. Hinc receptæ hodiernæ reservationes, alicubi non omnes, alicubi pleræque, alicubi pauca, alicubi universæ, pro modo temporum, locorum, & similium adjunctorum; atque hac ratione consultum est Pontificiæ æque, ac Episcopali auctoritati. Itaque nemo non videt, quam sobrie, quam prudenter sit de hac reservationum materie judicandum, quod sane perficitur ab iis, qui superius posita principia recte tenuerint, quibus Pontificia potestas asseritur, explicatur.

Cæterum dici initio potest, reservationes omnes, quæcumque illæ sint, ab Interpretibus numero plurimis; inter quos est Garzias de beneficiis parte 5. cap. 1. numero 67., odiosas appellari, seu, quod idem est, strictam pati interpretationem, eam scilicet, qua quanto minus fieri possit Ordinariorum potestati detrahatur; adeo ut in dubio semper respondendum sit pro ordinaria potestate. Et re quidem vera, quid aliud est reservatio, quam recessus abs jure communi, & generali, cujus admissio nec facilis est, nec extendenda? Quid aliud reservatio, quam exceptio singularis ad regulas, quæ sane exceptio, quoad fieri potest, certis debet limitibus circumscribi, ne latius pateat? Quod si reservatio beneficiorum cum cæteris reservationibus æquiparetur, uti comparari & potest, & debet, statim liquet, nunquam pro reservatione respondendum esse, nisi de ea expresse constet. Ipsi etiam Pontifices Maximi ita se sentire professi sunt, seu cum dixerunt, *cupere se eas reservationes restringere*, cap. 3. de offic. leg. in 6., seu cum reservationem beneficiorum in Curia vacantium locum tantum habere voluerunt intra mensem, & quidem continuum, non utilem, utut potestas Ordinariorum in conferendis beneficiis explicari intra sex menses & quidem utiles possit, cap. 3. de præb. in 6.. Neque in contrarium dicas, reservationes successisse in locum veterum mandatorum de providendo, quo-

rum vis amplissime explicabatur, adeo ut Bonifacius VIII. voluerit, collationem beneficii a se factam præferri collationi factæ ab Ordinario, ubi collatio eodem die facta fuisset, & neuter ex iis, quibus collatum beneficium esset, possessionem haberet, cap. 31. de præb. in 6.. Ego sane non inficior, reservationes successisse in locum mandatorum. Sed an eadem sit veterum mandatorum, & recentiorum reservationum indoles, & natura, plurimum dubitaverim; neque enim semper verum est, subrogatum induere naturam ejus juris, in cujus locum subrogatur. Observo, mandata de providendo causam habuisse in extraordinariis adjunctis personarum, temporum, & locorum, quibus consulere maxime intererat. Tum mandatum de providendo prodibat auctoritate Pontificia, cum Clericus sine titulo erat ordinatus contra canonum disciplinam generalem. Cur non in hac specie extendenda fuisset interpretatio mandati, quo disciplina generalis juris vindicabatur? Tum mandatum de providendo prodibat, cum pauper quidam Clericus necessariis esset subsidiis adjuvandus. Cur non in hac specie favendum Clerico, ne in injuriam totius clericalis ordinis mendicaret? Tum prodibat mandatum de providendo, cum certus Clericus pro Ecclesiæ universæ utilitate laborabat. Cur non etiam in hac specie favendum Clerico ob eam causam omni favore dignissimam? Quousque collationes Pontificiæ singularibus hisce mandatis fiebant extra ordinem, adjuvari potuerunt interpretatione. At succedente ætate cum mandata frequentiora esse cœperunt, cum mandatis eisdem abusi fuere Clerici numero plurimi, uti superius dictum est, mandata ipsa digna esse desierunt tanto favore, immo & abrogata fuerunt Tridentino decreto. Quod si mandatis successere reservationes generales, istæ non iisdem causis innixæ sunt, neque enim specialibus, & extraordinariis causis consulunt; tantum coercent potestatem Ordinariorum, atque istam favore dignam; tantum servant incolumem

pontificis Maximi auctoritatem in collationibus beneficiorum, quæ auctoritas etiam incolumis manet, etiam si reservationes non admittant latam interpretationem. Igitur reservationes non adeo facile extenduntur, sed suis debent, uti in cæteris, ita in hac re, limitibus circumscribi.

Varia designari solent a Pragmaticis reservationum partitiones. In primis ajunt, alias unius Pontificis Maximi gratia fieri; alias fieri gratia Cardinalium, quando scilicet Pontificia auctoritate indulgetur Cardinalibus, ut beneficia Ecclesiarum Cathedralium, quibus renuntiaverint, adhuc conferre pergant, non obstante renuntiatione; alias fieri gratia Legatorum, seu Nuntiorum Apostolicæ Sedis, quibus idem conceditur, ut certa conferant beneficia, quæ vacent intra fines legationis. Secundo ajunt, alias esse reservationes mentales, alias reales. Mentales vocant eas, quibus Pontifex Maximus conferat certum beneficium personæ non expresse designatæ, sed quam idem Pontifex mente retineat. Cæteras reservationes appellant reales. Hodie hæc partitio minus opportuna est, cum reservationes mentales sublatae sint, Tridentino decreto in cap. 19. sess. 24. de Ref. Utilior est alia reservationum partitio in eas, quæ clausæ dicuntur in corpore juris, & in eas, quæ extra corpus juris constitutæ sunt. Sed hic quæstio esse solet, quando in decretalibus Gregorii IX., quæ certe corpus juris communis constituunt, nulla adparet reservatio. Equidem nonnullæ reservationes extant in extravagantibus sive Joannis XXII., sive communibus. At extravagantes ex sententia vulgari Interpretum fere omnium corpus juris minime constituunt. Itaque tota res refertur ad sextum Decretalium, de quo non omnes Catholici orbis provinciæ consentiunt in ea quæstione, an is liber Bonifacii VIII. ad corpus juris pertineat. Quidquid sit de hac re, passim Pragmatici tradunt, reservationem clausam in corpore juris

unicam esse, nimirum reservationem beneficiorum vacantium in Curia Romana per obitum beneficiarii, propterea quod hæc reservatio firmata fuerit in cap. 2. & 34. de præbend. in 6.. Cæteras reservationes ajunt extra corpus juris consistere, videlicet inductas aut per extravagantes constitutiones, aut per Regulas Cancellariæ. Inter extravagantes constitutiones Joannis XXII. recenseri potest extravagans unica de præbendis, quemadmodum inter communes extravagans 13. eod. tit., & extravagans unica de tregua, & pace. Regulæ Cancellariæ non sunt antiquiores Joanne XXII., qui vixit ab anno 1316. usque ad annum 1334., Avenione ut plurimum residens. Quamquam enim Romana Cancellaria longe antiquior sit, cap. 10. de rescript., cap. 6. de confirmat. ut. vel inut., cap. un. ut. Eccles. benef., cap. 4. de crimine falsi, cujus officiales etiam memorantur in cap. 14. de Cler. non resid., nihil tamen aut in Cancellaria, aut a Cancellariæ officialibus præstabatur, quod spectaret reservationes beneficiorum, neque certæ erant scripto consignatæ regulæ. Tantum tractabantur res judicariæ, aut etiam formulæ mandatorum de providendo, & gratiarum expectatarum, atque omnia digerebantur ex placito Pontificio oretenus habito. Primus regulas scribi mandavit Joannes XXII., quas deinde certa methodo exornaverunt successores Pontifices, inter quos præcipue Nicolaus V. adeo ut inde, non quidem statim, sed pedetentim, & sensim eam formam induerint, quam exhibent in præsentia. Certum est, in iis Cancellariæ regulis plura beneficia Sedi Apostolicæ reservari; sed reservatio ipsa non primum ex regulis prodiit, sed ex constitutionibus, ad quas regulæ referebantur. Hæc ratio est, quare regulæ promulgari extra Cancellariam minime consueverint, & quare non obstante promulgationis defectu executioni fuerint mandatæ; quasi non leges essent, sed instructiones, quibus officiales Romanæ Curia uterentur in

excquendis Pontificiis constitutionibus. Equidem non omnibus peræque christiani orbis gentibus placere potuit hæc disciplina, unde profluxit, regulas Cancellariæ non ubique paratam executionem invenisse. In Italia, insulisque adjacentibus major habita fuit earum ratio. Extra Italiam quædam receptæ sunt, quædam non receptæ, pro modo singularem, prout nimirum aut æquissimam generalis juris interpretationem continebant, aut quidquam novi promovebant adversus jura cæterarum potestatum. Proponebatur contra illas alicubi, eas non esse in provinciis promulgatas, & licet plura continerent, quæ in constitutionibus Pontificiis sancita fuisset; proponebatur tamen, constitutiones illas aut non ubique receptas fuisse, aut, ubi etiam receptæ essent, non fuisse perpetuas. Inter has controversias omnia diremit usus, & consuetudo provinciarum: ut plurimum facto suo adquieverunt Episcopi, minime audentes conferre beneficia in illis regulis reservata, præsertim quod regulæ essent decreto irritante munitæ, certasque pœnas in refragantes inferrent. Obtinuit, ut istæ regulæ proponantur ut plurimum die crastino assumptionis novi Pontificis, a quo primum tempore obligare dicuntur, etiam si forte notitia publicationis necdum ad Episcopos beneficiorum collatores pervenerit, non quidem ita, ut Episcopi publicationem ignorantes pœnis coercantur, sed ita, ut collatio post publicationem facta irrita sit. Solent hodie Pontifices Maximi recens electi easdem regulas edere, quas editas a decessoribus noverint, & raro admodum quidquam immutatur. Interveniunt autem ad illas edendas, ac publicandas Datarius, Subdaturius, duo antiquiores Rotæ Auditores, Regens Cancellariæ, duo Abbreviatores de majori præsentia, totidem Advocati, & Procuratores magis edocti, & periti in Curia Romana, præter peritiores Datarie officiales; & desinunt eadem regulæ fere omnes obligare, ubi

Pontifex Maximus mortuus fuerit, iterum obligaturæ, cum a successore Pontifice publicentur. Hæc ratio est, quare Pragmatici has regulas comparare soleant veteribus Romanorum Prætorum edictis, quæ utut perpetua esse cœperint, quotannis tamen renovato Prætorum officio promulgabantur; immo & passim tradant, publicationem regularum non fieri, ut illæ innotescant, sed potius, ut adpareat, illas a Pontifice recens electo fuisse confirmatas. Quomodo producendæ sint regulæ, ut fides illis in judicia adhibeatur, constitutum fuit in Regula 28. Hac posita reservationum partitione, voluerunt Pragmatici majorem vim adserere reservationibus clausis in corpore juris, quam adsererent reservationibus cæteris. Quid diceret in hanc rem Nicolaus I., qui adversus Gallos disputans olim ajebat, parum interesse ad vim legum, an in corpore juris continerentur, an minus, quamquam ageret de Decretalibus, quas incauta ætas perperam priscis Pontificibus adscripserat, can. 1. dist. 19.? Quando nulla alia est in corpore juris comprehensa reservatio, quam beneficiorum in Romana Curia vacantium juxta capitulum 2. & 34. de præbend. in 6., danda venia est illis, qui huic majorem vim indere sategerunt, quam cæteris, si cum id peragunt, tum sexti Decretalium auctoritatem promoveant, quod interest Curie Romanæ. Cæterum si nulla alia œconomie ratio ita suaderet, non video, quid interesse possit inter capita juris in codicem Decretalium relata, & inter cætera capita, quæ usu recepta sunt, & comprobata. Dicant quidem, reservationem beneficiorum in Romana Curia vacantium majore favore dignam esse: Quid si fateamur? Id ex alia causa proficisci potest, quam ex eo, quod ea reservatio in corpore juris, ut ipsi ajunt, contineatur. Quid causæ fuerit, cur hæc reservatio induceretur, inferius dicam; tum autem liquebit causam consistere in gravi proposita Ecclesiarum omnium utilitate. Itaque ex

sententia Pragmaticorum reservatio clausa in corpore juris unica est: Hæc ipsa singulari innitur ratione. Quid ergo opus erat, eam prædicare majore favore dignam ex generali principio, propterea quod in corpore juris clauderetur, quando satis erat, singularem ejus reservationis inducendæ causam significare, ut satis digna favore videretur? Cæterum audiamus Pragmaticos, cum tradunt, reservationis clausæ in corpore juris majorem esse habendam rationem. Ajunt ipsi in primis, si collatio beneficii ad Pontificem Maximum spectet ex multiplici reservatione, & inter istas reservationes una sit clausula in corpore juris, hanc tantum reservationem attendi, cæteras nullo modo. Ad id probandum hoc utuntur argumento: reservatio clausa in corpore juris est antiquior: cæteræ recentiores sunt: ergo cum cæteras Pontifices Maximi induxerunt, tum demum reservarunt beneficia, cum necdum reservata adparerent. Clarius id demonstratur exemplo. Reservata sunt in corpore juris, ut ajunt, beneficia vacantia in Curia. Reservari inde cœperant beneficia, quæ ab officialibus Romanæ Curia possiderentur. Secunda ista reservatio videtur sub conditione facta, nimirum si beneficium non in Curia Romana vacaverit; quid enim opus in hoc casu secunda reservatione, quando jam beneficium erat reservatum? Agnosco vim hujus argumentationis, sed non satis video, quomodo propositum juvet. Revera si attenditur ex mente Pontificis reservantis præcipue reservatio illa, quæ tempore præcessit, non ideo attenditur, quia sit clausa in corpore juris, sed quia jampridem fuerat constituta; atque ex accidenti fit, quod, quæ reservatio tempore præcessit, eadem corpori juris insereretur. Quod si reservationes extra corpus juris indictæ invicem inter se comparentur, cum una sit altera tempore prior, eadem ratio etiam in istis locum hæbebit; scilicet ut non attendatur reservatio inducta posteriore tempore,

ubi alia jam reservatio prius constituta collationem elevat Ordinarii. Non immoror diutius in hac re; siquidem ignoro, quænam esse possit in praxi hujus observationis utilitas. Revera ubi multiplex reservatio impedit Ordinarii collationem, parum interest Pontificis Maximi, ultra reservationem utatur, quando certum est, ipsum unum conferre; parum quoque interest Ordinarii, quando certum est, ipsum conferre non posse. Ajunt secundo Pragmatici, regulas de annali, vel triennali possessore locum quidem habere in beneficiis reservatis reservatione extra corpus juris indicta, non vero in beneficiis reservatis reservatione clausa in corpore juris. Hæc non æque facile probantur, ac scribuntur, neque enim Pragmatici quidquam in hanc rem adferunt, quod persuadere quemquam possit. Ego observo, etiam reservationem clausam in corpore juris strictam interpretationem pati, & revera fuisse coercitam ab ipsis Pontificibus Maximis in cap. 3. de præbend. in 6., e converso regulas aut de annali, ut de triennali possessore maximo favore dignas passim haberi, proptereaquod & publicam utilitatem contineant, & fraudibus obviam eant, & fundamentum habeant in jure communi, quod omnes omnino reservationes antevertit. Si hæc adamussim perpendantur, quid est, quod proponi possit ad anteferendam reservationem clausam in corpore juris regulis de annali, aut de triennali possessore? Profecto regula de annali possessore, non tam possessori favet, quam punit eum, qui subreptitiis precibus beneficium a Pontifice Maximo impetraverit. Num puniendus non erit subreptitius impetrator, quando beneficium impetrat reservatum reservatione clausa in corpore juris? Nihil tale dicitur in regula de annali: in jure autem passim generaliter traditur, nemini prodesse posse Pontificium rescriptum, quod fuerit subreptitiis precibus impetratum. Regula de triennali possessore etiam in jure communi fundamentum

habet, quando triennalis præscriptio jure ipso probata est, cap. 1. de præscriptione. Deinde non video, quinam possit esse hujus observationis effectus, quando in reservatione clausa in corpore juris tantum mensis, & quidem continuus definitus est, intra quem collatio Pontificis Maximi admittatur, cap. 3. de præb. in 6., ac propterea inutiliter turbaretur, qui jam a triennio beneficium vacans possederit, ab eo qui recens beneficium obtinuerit ab Apostolica Sede, eo prætextu, quod in Curia vacaverit. Non diffiteor, in regula 36. de triennali possessore expresse definiri, nemini suffragari triennem possessionem, qui se intruserit in beneficia reservata reservatione clausa in corpore juris. Sed observo in primis, similem clausulam non haberi in præcedente regula de annali, ex quo verosimilis capitur conjectura, Pontifices Maximos non idipsum recipi voluisse in annali possessione. Deinde observo in conspectu dictæ regulæ 36. duo requiri, ut quis a triennalis possessionis beneficio excludatur; primo, ut beneficium sit reservatum reservatione clausa in corpore juris; secundo, ut se facto suo intruserit. Denique observo, aliud esse, sic intrusum non posse habere jus in beneficio, aliud, adhuc habere locum reservationem clausam in corpore juris, non obstante triennali beneficii vacatione, quod sane foret contra definitionem dicti capituli 3. de præbend. in 6.. Ajunt tertio Pragmatici, quemadmodum concessio generaliter facta a Pontifice Maximo alicui Prælato conferendi quæcumque beneficia etiam reservata, non refertur ad beneficia reservata reservatione clausa in corpore juris; ita etiam generalem derogationem reservationibus factam nullo modo reservationem in corpore juris clausam afficere. Etiam hæc definitio probatione indigeret. Ego observo, id totum consistere in interpretatione voluntatis, vel Pontificis Maximi, quando alicui indulget, ut valeat beneficia reservata conferre, vel etiam alterius,

quando jubet, aut paciscitur, ne reservationes Pontificiæ in collatione certorum beneficiorum locum habeant. Non dubito, quin exceptæ intelligantur reservationes clausæ in corpore juris, quando qui reservationes aut remiserunt, aut excluserunt, in ea voluntate fuisse probentur. At utrum ea voluntas fuerit, quæstio facti est, quæ facile non præsumitur. Ne dicas, reservationes clausas in corpore juris validiores esse, & firmiores, ita ut, quoad fieri possit, conandum sit pro illis tuendis, ac sustinendis. Est hæc petitio principii necdum explorati. Reservatio etiam clausa in corpore juris numquam eo favore digna visa fuit, quemadmodum liquet in conspectu dicti capituli 3. de præbend. in 6.. Distingua-
mus speciem a specie. Proponi in primis potest species de fundatore, qui in limine foundationis beneficii ita voluerit perpetuo beneficium conferendum ab Ordinario, ut nullæ reservationes Pontificiæ locum haberent. Tunc ego puto, ita interpretandam esse fundatoris voluntatem, ut reservationem etiam in corpore juris clausam excluserit, etiam si ejus expresse, & specialiter non meminerit. De potestate fundatoris non dubitatur: tota quæstio est de voluntate. Jam vero qui voluit ordinariæ potestati favere, exclusis reservationibus, voluit sane eum beneficio donari, quem Ordinarius utpote apprimè conscius adjunctorum, quæ beneficium in diœcesi situm circumstant, elegerit; non præsumitur eam clausulam adjecisse odio Pontificiæ potestatis, quod sane impium esset, & christiano homine prorsus indignum, sed gratia utilitatis Ecclesiæ, & beneficii, quam proprius Episcopus curat, & non nisi eminus curare Summus Pontifex potest. At enim, qui in hac fuit voluntate, etiam reservationem in corpore juris clausam exclusit. Proponi potest altera species de reservationibus sublatis per pactiones, & concordata inita inter Apostolicam Sedem, & Ecclesias inferiores. Cur non simili ratione etiam sublata censebitur

reservatio clausa in corpore juris? Iterum quæstio est non potestatis, sed voluntatis. Voluntas nascentium non eo tendebat, ut elevaretur Pontificia auctoritas; eo potius collimabat, ut dispositio Ecclesiarum, & beneficiorum illi concederetur, qui præsens intueretur necessitates, utilitatesque Ecclesiarum, qualis est Ordinarius: at hæc voluntas quæcumque beneficia reservata, quacumque reservatione complectitur. Dices, in dubio actus universos interpretationem capere ex jure communi; eamque ob rem, salvam manere reservationem clausam in corpore juris, ubi expresse sublata non fuerit. Ego repono, reservationem clausam in corpore juris non esse jus commune, quemadmodum jus commune non constituunt plurima scripta singularia, quæ in corpore juris inserta deprehendantur. Ajo insuper reservationem clausam in corpore juris esse jus novum, jus sane strictissime interpretandum, jus non sine contradictione plurium nationum inductum, jus sane, a quo facile fit ad pristina jura regressus. Tertia species proponi potest de Pontifice Maximo, qui gratia alicujus Prælati voluerit eidem indulgere generaliter collationem beneficiorum reservatorum. Hic sane est, ubi sola Pontificis Maximi voluntas inspicitur, & finis non alius proponitur, quam benevolentia in Prælatum indultarium exhibenda; hanc ob rem in hac specie ego facile admiserim, non esse sublata reservationem clausam in corpore juris, nisi de ea specialis mentio facta fuerit. Præterquamquod enim id expresse cautum videtur in dicto cap. 2. de præb. in 6., ubi cuicumque denegatur facultas conferendi beneficia in Curia Romana vacantia, nisi ei super conferendi eisdem specialis, & expressa ab ipso Pontifice Summo auctoritas, adtributa, consonat etiam disciplinæ apud Romanos Pontifices inductæ, qui nunquam voluerunt, facultatem illam competere iis, quos indulto generali conferendi beneficia reservata decoraverint. Concludunt denique Pragmatici,

& ajunt, reservationem clausam in corpore juris habere vim specialis inhibitionis. Quid vero his verbis sibi velint, non intelligo, quando reservare beneficia Pontifici Maximo, quæcumque demum sit reservatio, nihil aliud est, quam inhibere cæteris collatoribus, ne conferant. Id adeo verum est, ut Pragmatici iidem fateri hoc ipsum coacti fuerint, agentes, illud ipsum vigere in cæteris reservationibus, uti scribit post Lotherium Riganus in Rubricam Regulæ 1. Cancellariæ §. 1. numero 57..

Alia est reservationum divisio, juxta quam modo speciales dicuntur, modo generales. Specialis reservatio est, quæ ad certum beneficium pro certa, vel incerta persona ex singulari causa nec perpetua refertur. Hujusmodi olim erant reservationes mentales, quibus Pontifex Maximus certum beneficium vacans sibi reservat, conferendum pro una vice personæ in mentem retentæ; sed istæ sublatae fuerunt ex Tridentino decreto, uti superius adnotabam. Hodie apud Pragmaticos quedam recensentur specialium reservationum exempla, in quibus tamen acriter disputant inter se, uti evenire solet in iis negotiis, quæ certis principiis non innituntur, sed potius usu provectora sunt, velificantibus nonnullis Scriptoribus, qui delectati videntur perturbatione rerum, & idearum. Vulgo traditur, reservationem specialem emergere ex collatione Pontificia alicujus beneficii incompatibilis facta gratia illius, qui aliud jam incompatible beneficium possideret, quoties in concessione secundi beneficii decretum, uti solet, apponatur, ut primum beneficium eo ipso vacet, a nemine conferendum, præterquam a Pontifice Maximo. Ego sane non video singularem in hac specie reservationem, quando in decreto Pontificio ita concepto tota res exigitur ad generalem reservationem explicandam. In extravag. 4. de præb. int. comm. vers. *Quæ omnia statutum fuit*, ut quicumque duo incompatibilia beneficia possideret, ita a bene-

ficio caderet, ut beneficii collatio a Sede tantum Apostolica fieri posset. Benedictus XII. in extravag. 13. eod. tit. etiam expresse cavit, ut reservarentur Apostolicæ Sedi beneficia quæcumque, quæ vacarent ex promotione alicujus in Curia Romana ad aliud beneficium. Est hæc reservatio generalis, quam explicare intendunt Pontifices Maximi, quin novam specialem reservationem inducant, quoties alicui jam beneficium obtinenti beneficium concedunt, adjecto decreto, ut beneficium primum exinde vacans ab uno Pontifice Maximo sit impetrandum. Fingere quidem possunt Pragmatici, in eo singulari decreto majorem quamdam vim inesse, ut hoc prætextu specialem reservationem inde eruant; sed expectandum adhuc ab ipsis est, quid intelligant nomine vis cujusdam majoris decreto inherentis, præter eam, quæ generali reservationi inest; nisi dicere velint, hac speciali reservatione obtineri a Sede Apostolica posse, quod olim executionem paratam non habuit vi memoratarum extravagantium, quod sane esset novas excitare contentiones; inter quas curetur, obtinere singularibus, prout res incidit, mandatis, quod generali lege non obtentum fuerit. Alterum exemplum specialis reservationis profertur in affectione beneficiorum, quam vulgo a reservatione, distinguunt, quemadmodum distinguunt beneficium affectum a reservato, quasi speciem a genere, unde affectionem vocant reservationem quamdam specialem. Affectionem dicunt adpositionem manus Pontificiæ in beneficio, qua secuta, ajunt, ad honorem Pontificis Maximi pertinere, ut nemo Ordinarius possit pro ea vice beneficium conferre, quasi specialiter pro ea vice reservatum. Atque hac in re consonant quidem plurimi in tradendis affectionis exemplis, veluti cum tradunt, Pontificiam manum ad eum finem adponi, cum beneficium vacans auctoritate Pontificia alicui commendatur, aut cum coadjutor datur cum jure futuræ successionis. Verum & hæc

ipsa exempla in nonnullorum contradictiones inciderunt; & in aliis exemplis adferendis nec ii quidem conveniunt inter se, qui pro affectionibus tuendis, promovendisque dimicaverunt. Ita evenit, iterum dico, in iis causis, quæ certis principiis non innituntur. Quid tamen? Non defuere, qui reservationem hanc specialem, quam affectionem nominant, aut clausam dixerint in jure communi, aut saltem ex juris communis disciplina recta interpretatione derivatam. Adferunt isti in hanc rem capitulum 56. de appellat., capitulum 1. & 2. & confirm. util. vel inutil., & capitulum 11. de excess. Prælat.. Hæc vero omnia juris capita nihil commune habent cum memorata affectionis doctrina. In dicto cap. 56. traditur, neminem ex inferioribus iudicibus cognoscere posse de causa, quam Romanus Antistes ad se advocaverit, quod sane longe distat a proposito affectionum. Ex cap. 1. de confirm. ut. vel inut. nescio, an pro affectionibus, an contra affectiones quidquam deduci possit. Ibidem definitur, si cœpto apud inferiorem Judicem iudicio quis confirmationem rei litigiosæ a Sede Apostolicæ impetraverit, nihilominus Judicem inferiorem posse iudicium prosegui. Hinc probari posset, adpositionem, ut ajunt, Pontificiæ manus non obstare Ordinarium potestati explicandæ. Pergit Alexand. III., & ait, si obtenta fuerit ab Apostolica Sede confirmatio rei, quæ pacifice possideretur, & deinde de eadem re litigium obortum fuerit, litem esse dirimendam a Sede Apostolica. Hic est, ubi memorati Pragmatici affectionis prærogativam constituunt. At vero nihil id commune habet cum affectione beneficiorum. Referenda est ea definitio ad adjuncta illius temporis, quo passim unusquisque possessor petebat, ut bona sua in patrocinium, fidem, & tutelam Sedis Apostolicæ reciperentur. Pontifices Maximi passim concedebant literas confirmationis, quæ tituli loco esse poterant. Quid mirum, si de titulo a Sede Apos-

tolica concessio dicebatur, eum esse apud eandem Apostolicam Sedem dijudicandum? Id ipsum dicendum est in conspectu capituli 2. eodem titulo, ubi notandum occurrit, literas confirmationis minime obfuisse ordinariorum Judicum potestati, quoties literæ obreptitiæ proponerentur. Quid denique commune habet cum doctrina affectionum, quod dicitur in dicto cap. 11. de excess. Prælat.? Ad Cantorem pertinebat conferre Succentoriam. Cantor ita deliquerat in collatione, ut mereretur facultate conferendi privari. Privatus est auctoritate Innocentii III., qui proinde mandavit, ut pro ea vice auctoritate Apostolica Succentoria conferretur. Nulla hic occurrit affectio, sed speciale conferendi beneficii mandatum. Si verum amamus, primus auctor affectionum, sive Pontificiæ manus adpositionum fuit Paulus II. in extravag. ult. de præb., neque enim ante hanc extravagantem ullibi occurrit aut affectionum, aut adpositionum manus Pontificiæ mentio. Dicam amplius: quæ ibidem memoratur affectio, seu manus Pontificiæ adpositio arctissimis admodum finibus ibidem circumscribitur; nimirum ad eum unum casum refertur, quo Pontifices Maximi generaliter sibi reservaverant beneficia quædam suorum familiarium, vel etiam familiarium Cardinalium, reservatione duratura usque donec Pontifices iidem viverent. Si beneficia illa ita reservata vacavissent, vivente Romano Pontifice, collatio Pontificis erat vi reservationis. Quærebatur, quid juris, si beneficia eadem vacarent post Pontificis obitum? Cessaverat proculdubio reservatio. Verum ob manus Pontificiæ adpositionem agnoscebatur in illis beneficiis quædam affectio, uti dicebatur a nonnullis. Res nova visa est, de qua propterea sæpe numero *hæsitatum fuisse inter utriusque juris Interpretes, etiam officiales Romanæ Curie testatur idem Paulus II., adeo ut adverterit propter ambiguitatem huiusmodi, varias quoque jurisperitorum opiniones, & discrepationes, plerumque pro re-*

servatione, & affectione, interdum vero contra pronuntiatur, & definitum fore. Subsistant hic, & perpendant memorati Pragmatici scriptores, num vel in ipsa Curia Romana adeo facile affectiones istæ admitterentur, quantaque proinde cautione agendum sit, ne extra casus definitos provehantur. Novam igitur controversiam ita definivit Paulus II., ut declararet, cessante per obitum Papæ reservatione, manere adhuc affectionem, ut pro una vice collatio beneficii adhuc ad Pontificem Maximum pertineret. Hæc Paulina constitutio non ubique paratam executionem invenit; proindeque adhuc hodie in nonnullis provinciis hæc affectionum doctrina minime recipitur, quemadmodum iidem Pragmatici testantur, eodem modo quo ne in Romana quidem Curia apud omnes recipiebatur ante Paulinam constitutionem. Itaque etiam ubi recepta est Paulina constitutio, locum tantum habet affectio, ubi præcessit reservatio; nimirum ubi Summi Pontifices quædam generaliter beneficia sibi reservaverunt, animo eadem conferendi, quoties conferendi sese offerret occasio. Reservatione cessante, seu executioni non demandata, dicebatur affectio perdurare; & quando conferendum erat, cum nullus amplius esset reservationis titulus, qui cæteroquin pridem fuerat, titulus alter succrescebat, qui dicebatur titulus affectionis, sive manus adpositiones. Hæc si Pragmatici consideravissent, uti decebat, apprime, forte non adeo disciplinam affectionum provexissent, uti provexerunt, atque provehere in dies pergunt. Ante Paulum II. nulla erat certa, seu firmata legibus affectio. Paulus II. affectionem constitutione sua firmavit ita, ut tum collationem Ordinariorum removeret affectio, cum præcessisset Pontificia reservatio. Nunc proponantur facti quæstiones, quas pro lubito suo univulque ex Interpretibus dirimere voluerunt. Quæsitum jam pridem fuit, num beneficium auctoritate Pontificia alicui commendatum, vel in perpetuam adminis-

trationem concessum diceretur affectum, ita ut cessante commenda, vel administratione per obitum commendatarii, seu administratoris, non posset Ordinarius illud conferre. Passim a Pragmaticis reservationum promotoribus affectum dicitur, proindeque Pontifici Maximo reservatum. An hæc convenient juris regulis, vel etiam laudatæ Paulinæ extravaganti, facile unusquisque colliget exactis principiis. Qæsitum itidem fuit, an beneficium diceretur affectum, quoties auctoritate Pontificia datus fuisset beneficiorum coadjutor cum jure futuræ successionis, & coadjutus decederet, antequam coadjutor literas intimasset, vel coadjutoris officium exercere cœpisset. Passim traditum est, affectionem inesse ex Pontificiæ manus adpositione. Si hæc certa ratione reciperentur, ostendere oporteret, quamcumque manus Pontificiæ adpositionem affectionem inducere; quod tamen ne ipsi quidem affectionum promotores admittunt. Meo judicio, quod sane conforme est laudatæ Paulinæ extravaganti, ea tantum manus Pontificiæ adpositio affectionem inducit, quam præcedens reservatio indicat. Si manus adpositio ad alium finem tendit, non inde affectio proficiscitur. Hoc posito principio sequitur, nec Commendam, nec administrationem a Pontifice Maximo alicui datam affectionem inducere, propterea quod aliud sit commendare, vel in administrationem concedere, aliud reservare. Sequitur itidem, unionem beneficii a Pontifice factam neque affectionem inducere ita, ut quo casu unio dissolvatur, beneficium sit a Pontifice Maximo conferendum, propterea quod aliud sit unire, aliud reservare. Sequitur insuper, collationem beneficii a Pontifice Maximo factam nullam inducere affectionem, si collatio eadem beneficii tanquam irrita declaretur, ex quacumque causa, propterea quod aliud sit conferre beneficium, aliud reservare. Lixi ex quacumque causa: non enim ignoro, distinguere Pragmaticos inter casum, quo Pon-

tifex Maximus beneficium contulerit, quia putaverat sibi reservatum, quando tale non erat, & ex errore, cui falsæ impetrantis preces causam dedissent, beneficium contulerit; qua in specie ajunt cessare affectionem, in irritum cadente Pontificia collatione; atque inter casum, quo Pontifex Maximus concesserit beneficium ex alio errore, unde rescriptum in irritum ceciderit, vel etiam rite concessum beneficium adparet, cujus tamen possessionem fato quodam nancisci non potuit, qui rescriptum obtinuit; qua in specie ajunt, affectionem Ordinariorum collationi obesse. Hujus generis distinctiones non cohærent principiis, quæ tum demum affectioni locum faciunt, cum præcessit reservatio. Nunc alii casus proponantur, & si quærat, an fiat locus affectioni, cum qui ad beneficium vacant aspirat, & certo impedimento detentus, petit a Pontifice Maximo dispensationem; an fiat locus affectioni, cum duo de jurepatronatus vel activo, vel passivo litigant, & causa a Pontifice Maximo dirimitur. In iis, & similibus casibus respondendum erit, affectionem nullam esse, eo semper retento principio, quod non nisi post varias hæsitaciones statuere voluit Paulus II., nimirum ex sola reservatione præcedente affectionem oriri. Novi ego, quid Pragmatici nonnulli tradere soleant. Ajunt ipsi, in multis manus Pontificiæ adpositionibus tacitam inesse reservationem, quasi in eisdem ea fuerit voluntas Pontificis, ut ipse unus beneficium vacans conferret. Hanc voluntatem agnoscunt, cum Pontifex commendat alicui beneficium, vel illud in administrationem concedit. Similem voluntatem agnoscunt, cum Pontifex coadjutorem constituit cum jure futuræ successionis. Miror tam acutam Pragmaticorum mentis aciem secretum Pontificiæ voluntatis penetrantium, de qua tamen voluntate vix adparet exterius conjectura. Probandum ab ipsis esset, concessionem commendæ actum esse Pontificis non tantum commendatario favent-

tis, verum etiam providentis alteri successori. Probandum erit constitutionem coadjutoris, actum esse Pontificis non tantum indulgentis precibus impetrantis coadjutoriam, verum etiam indulgentis alteri Clerico inde beneficium impetraturo. Ego sane non video, qua ratione Princeps dum gratiam uni facit, de simili gratia alteri concedenda simul, & semel deliberaverit, quando novi, rescripta esse singularia, nec ad alios extendi, qui rescripto comprehensi non sunt. Denique, qui ita ratiocinantur, meminert, quantæ fuerint sub Paulo II. concertationes, aut hæsitaciones, dum inducenda foret affectio in beneficiis cæteroquin expresse reservatis, & quidem reservatione generali, ex qua facilius specialis reservatio, qualis est affectio, deduci potuisset; deinde concludant, si concludi potest, an facile, & sine lege scripta inducendæ etiam sint affectiones ex reservatione tacita, cujus vel nullum extat evidens argumentum, immo & cujus levissimæ esse possent, si quæ tamen forent conjecturæ; addo denique, ex reservatione speciali, qualis ex singulari facto Pontificis emergit; quando difficilior ex una speciali reservatione proficisci potest altera specialis, qualis affectio dicitur. Ad hujus rei coronidem, notatu dignum est, vel ex ipsa communi Pragmaticorum sententia, affectiones non in omnibus Provinciis locum sibi vindicare; neque locum habere in beneficiis impropriis, qualia sunt manualia, vel meram administrationem continentia, vel patronata seu laici, seu mixti juris patronatus. Cæterum in hac materie, uti liquet, variis opinionibus intricata, atque obvoluta, non difiteor, magnam sibi partem vindicare receptos singularum Provinciarum usus tribunalium placitis confirmatos, a quibus non est recedendum Jureconsulto consilium litigantibus adlaturo, qua in parte utile est Pragmaticorum scripta pervolvere tanquam testium disciplinæ, quæ hodie magis ex facto, atque ex usibus Curiarum,

quam ex germana juris, & constitutionum Pontificiarum interpretatione profectam fuisse deprehendimus. Dicta hæc sint de reservationibus specialibus. Generales reservationes sunt, quæ vel in jure scriptæ sunt, vel constitutionibus Pontificiis invecæ, vel Cancellariæ regulis confirmatæ, atque ad hæc summa capita rediguntur. Nimirum respiciunt vel locum, vel tempus, vel dignitatem personarum, vel qualitatem beneficiorum, vel crimen, quo admissio beneficiarius, aut collator beneficii suo jure spoliatur. Sed hæc cum fusius, tum clarius inferius expendentur.

Quibus in Provinciis, & qua in parte reservationes Pontificiæ receptæ sunt, Prælatorum omnium inferiorum collationes impediunt. Nomine Prælatorum intelligo non illos tantum, qui singulari titulo collationem adquisiverunt, sed & Episcopos ipsos, quorum potestas in jure communi fundamentum habet. Quæ tamen in re observandum est, Pontifices Maximos parcius egisse adversus ordinariam Episcoporum potestatem, quam egerint adversus potestatem cæterorum Prælatorum, quorum jus erat singulare, ac propterea non tanto favore dignum; quod etiam hodie adparet in reservatione mensium, uti vocant, apostolicorum, in qua obtinet, ut Prælati Episcopo inferiores nunquam conferre beneficia valeant, nisi quatuor anni mensibus vacantia, Episcopi autem e converso alternativa utantur, si cum in diocesi resederint, tum eadem alternativa uti voluerint. De Cardinalibus, an, sicut cæteri, ita & ipsi reservationibus subiaceant, seu quæ ex Pontificiis constitutionibus, seu quæ ex regulis Cancellariæ inductæ sunt, vetus disputatio fuit. Nemo sane dubitavit, etiam subjacere Cardinales, quoties de ipsis specialis mentio aut in constitutionibus, aut in regulis Cancellariæ de ipsis facta fuerit: tantum quæsitum, an sine expressa eorum mentione, generali interdicto tenerentur. Hic ad trutinam revocari semper debuit, quod tra-

di consuevit, Cardinales obligari quidem generali illa lege, quæ tendat in publicum bonum, & cujus ratio ipsis etiam Cardinalibus facile accommodetur, verum ob singularem illorum prærogativam non obligari generali lege, cujus ratio singularis sit, & restringenda. Traditio ista usu potius, quam lege scripta confirmata, controversiis sæpe occasionem tribuit, propterea quod passim disputatum fuit de quibusdam Pontificiis constitutionibus, immo & de regulis ipsis Cancellariæ, an in publicum bonum tenderent, rationeque inniterentur etiam Cardinalibus accommodata, an stricta essent interpretatione donandæ, ac coercendæ. Hinc cum quæstio emergerit, an Cardinales comprehendantur in regula 19. Cancellariæ, quæ dicitur *de viginti*, sive *de infirmis resignantibus*, Pragmatici non dubitaverunt, eos comprehendere, propterea quod in bonum publicum edita fuerit ad fraudes a resignationibus eliminandas. Eadem ratione tradiderunt, etiam Cardinales comprehendere in regula 20. *de Idiomate*, & in regula 21. *de non impetrando beneficio per obitum viventis*. E contrario scripserunt, Cardinales non comprehendere in regula 45., ac propterea licet dicatur ibidem, resignantes debere personaliter, si præsentibus in Romana Curia fuerint, resignationi consentire, admittitur tamen Cardinalis ad renuntiandum etiam per simplicem schedulam. Cum hæc ita sint, ad naturam, & indolem constitutionum, & regularum certa beneficia Pontifici Maximo reservantium respiciendum fuit, ut definiretur, an Cardinales in illis comprehensi intelligerentur. Has reservationes esse odiosas, proptereaque coercendas, clamare non dubitaverunt Cardinales ipsi, ut sese a reservationibus eximerent. Plane voti sui facti compotes fuissent Cardinales, nisi intercessisset singulari decreto suo Alexander VII., qui in describenda regula 70. Cancellariæ, quæ olim declarabatur, Cardinales exemptos esse a regulis editis, & edendis, voluit eam regulam

emendari, quemadmodum hodie legitur emendata, ita ut ibidem declaretur, Cardinales exemptos quidem esse a regulis *edendis*, non tamen ab *editis*; quam facti seriem refert Rigantius ad dictam regulam 70.. Itaque hodie obtinuit, Cardinalium privilegium intra certos limites coerceri; nimirum Cardinales exemptos esse a regulis, quas Pontifices Maximi singuli post publicationem initio sui Pontificatus factam adjecerint, non iis, quæ Pontificatus initio publicantur. Ut res hæc in claro lumine collocetur, in primis notandum est, Cardinales libere conferre posse beneficia titularum sui Cardinalatus, nisi ipsi sint absentes a Curia Romana, uti legimus in regula 8. Cancellariæ; quin ipsis suffragetur absentia ex necessaria causa, veluti ob residentiam in Episcopatu; etenim cum Cardinales beneficia sui tituli non jure ordinario, sed ex speciali Pontificia indulgentia conferant, liberum fuit Pontificibus Maximis, indulgentiam hanc suam contrahere ad unum casum residentiam in Curia. Secundo notandum est, Cardinales, qui Ecclesias regendas extra Curiam Romanam obtinuerint, veluti Episcopales, Abbatiales, & similes, æque ac Episcopos, & Abbates cæteros in regulis Cancellariæ comprehensos intelligi, nisi ubi specialiter exempti sunt, quemadmodum liquet ex memorata regula 70.. Porro specialis exemptio facta adparet in regula 9., in qua agitur de reservatione mensium. Hoc tamen non obstante, solent Pontifices Maximi speciale indultum Cardinalibus concedere, quo isti reservata beneficia suæ Ecclesiæ conferant; quo indulto qui utuntur pro facultate sibi concessa juxta ejusdem indulti tenorem, liberius utuntur sua ordinaria jurisdictione. Hac in re mihi placere non potest quorundam Pragmaticorum opinio, qui tradunt, recepto indulto censi Cardinales collationem beneficiorum exercere in vim unius indulti, etiam illorum, quæ sine indulto potuissent conferre, qualia sunt beneficia ex

causa mensium reservata, quorum ratione Cardinales exempti sunt a regula 9. Cancellariæ. Etenim non satis firmum videtur esse hujus opinionis præsidium, cum dicitur, Cardinalem, qui indultum petiit, censi renuntiavisse ordinariae alias sibi competenti facultati. Quid enim prohibet, ut quis facultatem facultati accumulet, præsertim si nova, quæ impetratur, facultas amplior sit, & ad plures species extendatur? Renuntiationes juris alicui competentis non adeo facile præsumuntur, præsertim in eo ipso actu, quo quis jus suum promovere velle deprehenditur. Forma indultorum hodie amplis formulis describitur, & comprehendere solet non solum beneficia, quæ ad indultarii collationem spectant, sed etiam ea, quæ spectant ad collationem simultaneam indultarii, & aliorum inferiorum, puta Capituli, vel Monasterii; immo nec dubito, quin Cardinalis indultarius ea conferat beneficia reservata, quæ, cessante reservatione, ad alios inferiores private, ut ajunt, spectarent. Siquidem quicumque titulus collatoribus inferioribus favet, semper est titulus singularis, qui concursu quidem excludit ordinarium collatorem, non tamen impedit, quominus collator ordinarius adhuc ordinarius dici possit; eamque ob rem collatio private competens inferiori certa ratione adhuc simultanea dici potest ob jus habituale conferendi, quod in ordinario manet. Hujus rei argumento est, quod si collator ordinarius vacans beneficium statim conferat, & collator singulari jure munitus non conferat intra legitimum tempus, collatio ordinarii sustineatur, non tam jure devoluti, quam cessante singularis collatoris concursu. Quæstio olim fuit, num Cardinales vigore indulti ita possent beneficia conferre, quasi indultum non novam potestatem Cardinalibus contulerit, sed potius sustulerit reservationes. Ita passim admittebatur, eamque ob causam si collatio beneficii simul ad Episcopum, & ad Capitulum pertineret, etiam

Capitulo prodesse videbatur indultum Episcopi Cardinalis. Sed aliter indulta Pontificia interpretatus est Urbanus VIII. in sua constitutione 59., ex qua invaluit, ut hodie Cardinales censeantur in hac parte delegati Sedis Apostolicæ, reservationibus adhuc firmis manentibus, uti observavit Cardinalis de Luca disc. 1. de beneficiis. Nihil est, quod in hoc proposito difficultatem faciat, cum indulta Pontificia ex voluntate Pontificum interpretationem capiant, & hanc esse voluntatem Pontificum liqueat ex memorata Urbani VIII. constitutione. Denique notandum est, aliud indulti genus concedi solere Cardinalibus causa conferendorum beneficiorum, nimirum cum Cardinalis Episcopus, aut aliquam Ecclesiam administrans, Episcopatu, aut Ecclesiæ renuntiaverit, & eisdem concedit Pontifex Maximus, ut ea valeat beneficia conferre, quæ in dimissa Ecclesia conferret Pontifex Maximus vi reservationum. Sed hoc indulti genus extraordinarium est, nec tanto favore dignum, quanto illud, quod Cardinalibus ordinaria jam potestate præditi conceditur; quamobrem in ejus indulti interpretatione ita versandum est, ut in primis nihil admittatur gratia indultarii, quod non expresse in indulto significetur; deinde ut indultum nunquam intelligatur concessum in diminutionem juris alteri competentis; id enim semper in rescriptis, & privilegiis Principum tacite inest, ut cum uni liberalitatem exhibent, alteri non ingerant detrimentum.

Jam vero ad expendendas singulas generalium reservationum causam propius accedamus. Prima reservatio dicitur ratione loci, quæ locum habet in beneficiis sive apud Apostolicam Sedem, sive in Curia Romana vacantibus. Hanc restaurationem magni faciunt plurimi Scriptores, propterea quod sibi persuaserunt, eam esse clausam in corpore juris, seu cap. 2. de præbend. in 6., uti superius fuit observandum. Prædicant etiam tanquam majore favore præcæ-

teris reservationibus dignam, quasi eam, quæ non tam in honorem Pontificis Maximi, quam in utilitatem Ecclesiarum edita fuerit. Sed inter hæc cum in dies eadem reservatio modo magis extendetur, velificantibus plurimis propter magnificatam ejusdem utilitatem, modo contraheretur, ne magis, magisque juris communis in dies diminutio fieret, uti contingit in omni reservationum genere; ingens oborta fuit disputandi materies, in qua Pragmatici paginas impleverunt, unusquisque suo genio indulgens, prout aut Pontificias reservationes provehere sibi proposuit, aut Ordinariorum tueri potestatem. Quod ego dicere possum, illud est, originem hujus reservationis esse minus antiquam, quam vulgo credatur; rationem ejusdem reservationis non ita amplam esse, ac vulgo recipitur, & modum reservationis ita vel ab ipsis Pontificibus Maximis agnitum fuisse, ut non dissimili ferre jure cum reservationibus cæteris habenda sit. De origine primum dico. Repetitur ista ex cap. 2. de præbend. in 6.. In vetustis sexti decretalium editionibus inscribitur monumentum nomine Clementis III., alii editores adjecerunt, *alias IV.* Quid? Jam Pithæus erratum agnovit, & Clementi IV. illam constitutionem adseruit, & quidem jure, ac merito. Etenim in primis si jam a Clemente III. ea reservatio generali decreto inducta fuisset, decretum illud non omisisset in sua collectione Gregorius IX., in quo novæ disciplinæ positum erat fundamentum, præsertim cum de disciplina agatur provehendæ Romani Antistitis potestati accommodata. Præterea in præfatione sexti decretalium profitetur Bonifacius VII., se compilare voluisse decretales epistolas Pontificum Maximorum a Gregorio IX., & deinceps, quod indicat, Bonifacium Clementis IV. decretales inserere codici suo voluisse, non Clementis III., & revera in Bonifaciano Codice nullum extat aliud Clementis III. monumentum. Adde his, Gre-

gorium X., dum moderari voluit hoc Clementis statutum in cap. 3. eod. tit. appellavisse illud *Statutum Clementis Papæ prædecessoris sui*; successerat autem Gregorius in Sede Pontificia Clementi IV. cui magis propterea conveniebat nomen *prædecessoris*. Itaque perspicuum pene est, reservationem istam Clementi IV. esse adscribendam. Magnificis verbis exorditur Clemens, professus initio, Ecclesiarum omnium, dignitatum, aliorumque beneficiorum plenariam dispositionem nosci ad Romanum Pontificem pertinere, ita ut non solum possit illa vacantia de jure conferre, verum etiam jus tribuere in vacaturis. Cæterum subjicit, antiquam consuetudinem specialius cæteris reservavisse Romanis Pontificibus collationem Ecclesiarum, personatum, dignitatum, & beneficiorum apud Sedem Apostolicam vacantium. Hæc in præfatione. Deinde constituit, se non solum hanc consuetudinem adprobare, sed etiam velle, ut quoties beneficium quodquam in Curia Romana vacare contigerit, aliud a nemine quacumque auctoritate prædito conferatur, sed tantum collatio a Sede Apostolica expectetur, nisi cuiquam specialis, & expressa conferendi facultas ab eadem Sede facta fuerit, irritum decernens, & inane, quidquid secus actum fuerit, vel attentatum. Notant viri eruditi numero plurimi, allegari quidem potuisse a Clemente antiquam conferendi consuetudinem, de qua cæteroqui non satis ex prædecessorum Pontificum factis apprimè constat. Quamquam enim in collectione Gregorii IX., multa sint rescripta, ex quibus liquet, Pontifices Maximos ad collationem beneficiorum sæpe manum admovisse, vix tamen inveniunt monumentum, quo iidem videantur singulari jure sibi vindicavisse collationem beneficiorum in Romana Curia vacantium. Eo autem minus inveniunt hujus generis monumenta in antiquioribus codicibus canonum, aut decretalium. Alii e contrario ejus consuetudinis ves-

tigia agnoscunt apud Innocentium III. in cap. 23. de acuation., & in Epistola ad Episcopum Uratislaviensem, relata a Gonzalezio in cap. *Vacante* 26. de præbend., ex quibus liquet, Innocentium III. jam contulisse beneficia quædam apud Sedem vacantia. Oportet sane, eos, qui ita sentiunt, agnoscere auctorem dicti capituli 2. non Clementem III., sed Clementem IV., cum Clemens III. præcesserit tempora Innocentii III. Ego arbitror, consuetudinem istam fundamentum habuisse in jure præventionum, quod jam temporibus Clementis IV. inoleverat, non in jure singularis reservationis ex facto emergentis. Revera a sæculo Ecclesiæ decimo tertio sæpe numero contingebat, ut cum beneficium in diocesis inferiorum Antistitum vacaret, collatio modo ab eisdem Antistibus fieret, modo a Pontifice Maximo, atque in concursu duorum collatorum ea collatio prævaleat, quæ tempore præcessisset. Porro cum beneficium in Romana Curia vacaret, obeunte in urbe Romana beneficiario, verosimilius erat, Pontificem Maximum utpote statim vacationis conscium antevertisse collationem ordinarii; eaque propter ordinarium a conferendo cum effectu exclusisse. Hæc est illa antiqua consuetudo memorata a Clemente IV., dum novam reservationem induceret juxta morem illius ætatis, quas passim Pontifices etiam in rebus novis inducendis inniti se antiqua consuetudine profitebantur, uti conjicitur ex extravag. 1. de pœnit. & remiss., in qua Bonifacius VIII. primus anni jubilæi institutor ad antiquorum relationes respicere se protestatus est. Neque ab hac mea interpretatione dissonant species apud Innocentium III. propositæ in laudatis scriptis. Immo & huic interpretationi conveniunt, quæ de hac reservatione & dici solent, & deinceps constituta fuerunt. Dicitur solet, hanc reservationem majore præ cæteris favore esse dignam. Non alia probabilior reddi ratio potest, quam quia ex collatione Pontificis Maximi

quam citissime consulitur vacanti beneficio, & Ecclesiæ, quando beneficium vacans in curia statim a Pontifice Maximo, nec nisi serius ab ordinario procul residente, confertur. Constitutum fuit a Gregorio X. successore Clementis IV. in cap. 3. de præb. in 6., ut ea reservatio tantum locum haberet intra mensem, & quidem non utilem, sed continuum; quod perspicue demonstrat, eam reservationem fundamentum habuisse in celeri collatione a Pontifice Maximo facienda. Dices tamen: quod opus fuit ea singulari reservatione, quando Pontifices Maximi jure præventionis utebantur, quod satis erat ad Episcopos, seu collatores ordinarios excludendos? Respondent viri eruditi, cum notans, collatores ordinarios obviam ivisse Pontificum præventioni, cum vicarios quosdam Romæ designatos haberent, qui conferrent beneficia Romæ vacantia, statim ac eadem vacarent; eamque ob rem Clementem IV. generali constituta reservatione minus providis illorum vicariorum actis restitisse.

Itaque hæc reservatio, cum primum prodiit, coercita fuit ita, ut tantum mensis unicus, & quidem continuus ad conferendum Pontifici Maximo concederetur, dicto cap. 3. de præb. in 6., quæ definitio passim dicitur clausa in corpore juris. Sunt, qui putant, id abrogatum fuisse a Bonifacio VIII. in extrav. 1. de præbend.. At vero nec id expresse in hac Bonifacii constitutione continetur, nec adparet, Bonifacium quidquam voluisse contra definitionem Gregorii X. decernere, quando sibi reservavit beneficia intra unum mensem a data constitutione in Curia vacantia; quasi tempora unius mensis potius confirmaverit, quam extenderit. Adjicitur his, dictam constitutionem prodiisse anno primo Pontificatus Bonifacii, ac propterea antequam sextus decretalium a Bonifacio ederetur; nec esse verosimile, Bonifacium in sexti compilatione voluisse inserere definitionem Gregorii X., si eam abo-

evisset, quando Bonifacius in sexti editione professus est, se superfluas, aut contrarias juri recepto definitiones rescavisse. Alii putant, definitionem Gregorii X. non quidem a Bonifacio VIII., sed serius a Benedicto XII. fuisse abrogatam, quando Benedictus absolute sibi reservavit beneficia in Curia Romana vacantia in extrav. 23. de præbend.. Verum si attente legatur hæc constitutio, nihil tale invenitur. Tantum confirmatur, immo & extenditur reservatio beneficiorum in Curia vacantium. De tempore Pontificiæ collationis nihil dicitur; quamobrem constitutio ipsa recte interpretationem sumit juri jam inducto conformem. Dicant nunc, qui contra sentiunt, indecorum admodum esse, Pontificem Maximum debere coerceri adeo augustis temporum limitibus, quando inferioribus collatoribus sex menses, & quidem utiles, conceduntur. Statim reponitur, non agi hic de reservatione, cujus finis sit honor Pontifici Maximo debitus, sed potius sit utilitas Ecclesiarum, & beneficiorum, quibus quam citissime consulatur. Ex his ipsis observationibus perspicue deducitur, tum demum locum fuisse reservationi in conspectu dicti capituli 2. de præbend. in 6., cum beneficiarius in Romana Curia mortem obiret. Novæ leges interpretationibus semper obnoxix sunt ob varios emergentes casus. Hinc Bonifacius VIII. debuit clarius mentem Clementis IV. aperire. Primum statuit in cap. 34. eod. tit., eam reservationem locum habere in Beneficiis, quæ Legati, aut Nuntii Apostolicæ Sedis, vel quivis alii ad Romanam Curiam venientes, vel etiam recedentes ab ipsa obtinerent, si eos in locis vicinis ipsi Curix mori contingeret, quemadmodum si in loco ipso, ubi Curia residet, morerentur. Hæc disciplina demonstrat, reservationem non tam curialium personarum, quam loci Curix causa inductam fuisse, quod magis, magisque confirmat, quod superius adstruebant, nimirum reservationis causam præ-

cipuam fuisse celerrimam beneficiorum collationem a Pontifice Maximo perficiendam. Quinam occasione Curix dicantur in Curia, vel prope Curiam morari, facile unusquisque percipit: videlicet tales sunt, qui Curix Pontificiæ adscribuntur; tales, qui in Curia vel pro se, vel pro aliis procuratorio nomine causas agunt, & quoties Curia de loco in locum transfertur, eo etiam transferuntur. Quinam locus dicatur Curix vicinus, definivit idem Bonifacius in vers. *Loca vero*, eum nimirum, qui ultra duas legales dietas a loco Curix non distet. Amplius progressus est Bonifacius in vers. *Idem est*, statuens etiam reservatum esse beneficium, quod possideret curialis mortuus, non quidem in loco Curix, sed in loco Curix vicino, quo secessisset, etiam Ecclesia Romana vacante, peregrinationis, infirmitatis, recreationis, aut alia quavis causa; dummodo tamen ibidem proprium domicilium non haberet. Hic est, ubi Bonifacius modo coerendam voluit, modo extendendam reservationem. Coercuit in eo, quod ubi quis mortuus fuisset in loco propriæ domus, qui etiam locus esset Curix vicinus, in hac æquali causa, potiolem esse dixerit habendam domicilii, quam Curix rationem, ideoque beneficium exemptum a reservatione voluerit. Immo & in vers. *Sane* constituit, ut si quis in loco ipso, ubi degit Curia, & simul domum suæ originis habens moriatur, beneficium ab eo possessum non alias reservatum sit, quam si ille curialis esset antea, & ibidem occasione Curix moraretur; alterutro autem deficiente, beneficium ordinarii collatione relinquatur. Extendit in eo, quod reservationi adhuc locum esse voluerit, Ecclesia Romana vacante, quod sane aut menti Clementis IV. non penitus consonabat, aut saltem non conveniebat fini, quem sibi Clemens IV. proposuerat. Finis erat, ut quam citissime per Sedem Apostolicam vacanibus beneficiis, & Ecclesiis consuleretur. At vero, quomodo id obtineri poterat, ubi

Sedes Apostolica vacaret? Verosimile est, de ea re conquestos fuisse collatores ordinarios, quod & factum ipsum Bonifacii VIII. demonstrat. Etenim in cap. 35. eod. tit. moderatus est ipse præcedens decretum, statuens, ut, si de beneficio Parochiali ageretur apud Sedem Apostolicam vacante tempore Sedis pariter vacantis, nulli reservationi subesset; quod ipsum obtinere voluit, quocasu Parochiales Ecclesiæ, Pontifice adhuc vivente, apud Sedem vacavissent, nec collatæ fuissent alicui ante Pontificis obitum. Hoc rescripto, si non omnino satisfecit ordinariorum querimoniis, gravioribus saltem, quæ ex prærogata reservatione emergebant, Ecclesiarum incommodis provide consuluit. Denique in fine dicti capituli 34. ait Bonifacius, quoties Curiam transferri contingat, & curiales, dum in itinere Curiam sequuntur, moriantur, vel moriantur in eo loco, in quo consistere debuerunt causa infirmitatis, qua Curiam sequentes correpti fuissent, etiam si a Curia proponerentur valde remoti, nihilominus eorum beneficia Sedi Apostolicæ reservari.

Clementis IV., & Bonifacii VIII. reservationem, ipsos etiam reservationis ejusdem modos confirmavit Joannes XXII. in extrav. 4. de de elect. int. comm., immo & adauxit. Statuit enim in primis, reservationem locum habere in omnibus beneficiis sive majoribus, sive minoribus, sive liberæ collationis, sive electivis, (de patronatis nulla adparet expressa reservatio) sive sæcularibus, sive regularibus. Deinde vacare in Curia illa beneficia declaravit causa reservationis, quæ vacarent non solum per obitum curialium, uti conceptæ erant veteres decretales, dicto cap. 34. de præb. in 6., sed etiam quæ vacarent per actus in Romana Curia factos, nimirum per depositionem, ac privationem eorum, qui beneficia possiderent, per electionum, aut postulationum denegatam confirmationem, seu admissionem, per renuntia-

tionem, per translationem, ac per susceptionem muneris consecrationis, vel benedictionis a Sede Apostolica impetratæ. Quum vero hæc constitutio temporalis esset, & ad vitam Pontificis circumscripta, uti ejusdem verba perspicue demonstrant, renovata fuit a Benedicto XII. in extravag. 13. de præbend., qui tamen iterum reservationem illam ad tempus vitæ suæ circumscripsit, quemadmodum ex ejusdem etiam formulis intelligitur. Hinc cœpit ab Interpretibus distingui vacatio in Curia, & vacatio apud Sedem Apostolicam, quæ voces olim idem significabant, & promiscue sumebantur, dicto cap. 2. de præbend. in 6.. Dicitur cœpit vacatio apud Sedem, quæ fieret per obitum beneficiarii in Curia juxta constitutiones Clementis, & Bonifacii; vacatio autem in Curia appellata est generali nomine, sive quæ fiat per obitum beneficiarii in Curia, sive quæ fiat per quemcumque actum in curia perficiendum, veluti permutationem, resignationemve beneficiorum, vel beneficiarii depositionem, aut promotionem, nisi specialiter vacationem in Curia quis appellet eam, quæ fit tantum per quemcumque actum in Curia perficiendum, ut clarius distinguatur a vacatione apud Sedem, quæ tantum contingit per obitum beneficiarii. Vestigia horum Pontificum presserunt recentiores, qui eandem reservationem in suas Cancellariæ regulas traducere consueverunt, quo spectat Regula 1. Cancellariæ, facile ex iis, quæ hucusque dicta sunt, intelligenda. Tantum additio ad hanc rem, Pragmaticos universos in eo consentire, quod reservationem beneficiorum apud Sedem vacantium majore favore dignam esse crediderint, quam reservatio beneficiorum vacantium in Curia, propterea quod reservatio vacantium apud Sedem dicatur ab ipsis clausa in corpore juris. Neque ego dissentio ab hoc proposito. Nihilominus tamen observo reservationem beneficiorum vacantium in Curia esse quidem reservatio-

nem recentiorem, sed adhuc haberi posse, tanquam accessionem quamdam reservationis beneficiorum apud Sedem vacantium, nisi dixeris fuisse hujus reservationis extensionem. Eam ob rem quamquam verissimum sit, non omnia, quæ causa provehendæ reservationis beneficiorum vacantium apud Sedem inducta sunt, accommodari posse reservationi beneficiorum vacantium in Curia; quæ tamen e converso inducta sunt causa coercendæ reservationis beneficiorum vacantium apud Sedem, accommodari, & extendi facile posse ad reservationem beneficiorum in Curia vacantium, quousque non obstant receptæ Pontificum Maximorum constitutiones, aut Regulæ Cancellariæ; ne forte quæ reservatio ferentibus Pragmaticis magis odiosa dicitur, latius pateat, & majori donetur prærogativa.

Altera generalis reservatio dicitur ex causa temporis, quæ quidem duplex est. Prima est reservatio beneficiorum, quæ vacant, dum Sedes vacat Episcopalis. Hujus reservationis auctor fuit Pius V. in sua constitutione 55., professus eo se devenisse, ut pauperibus Clericis, & aliis benemeritis personis provideret, eamque ob rem cum causa temporaria esset, etiam constitutio temporalis fuit, & una cum auctore suo exspiravit. Gregorius XIII. libere ea beneficia Ordinariis reliquit conferenda. At Sixtus V. reservationem illam renovavit, & Regulis Cancellariæ inseruit, quem secuti fuerunt Pontifices successores in Regula 2. Cancellariæ. Tunc Interpretes novas speciosas reservationis causas commenti sunt. Dixerunt ipsi per collationem a Pontifice Maximo faciendam citius consuli Ecclesiis, beneficiisque vacantibus; quæ sane, vacante Episcopali Sede, non poterant ex juris communis disciplina conferri, nisi cum successor Episcopus datus fuisset. Adjecerunt, collationem beneficiorum tanquam fructum vacantis Sedis considerare; cumque sæculo decimo sexto jam

spolia Clericorum omnium, immo & Antistitum cederent gratia Pontificis Maximi, & tradiderunt, beneficiorum collationem spolio comprehendere. En quo tandem tetenderunt vetera illa litigia inter Episcopos, & Capitula Canonorum concitata causa collationis beneficiorum tempore Sedis Episcopalis vacantis faciendæ, ea ætate, qua beneficiorum collatio primum fuit ab ordinatione sejuncta. Hinc contendebant Capitula, ad se pertinere collationem beneficiorum, veluti speciem jurisdictionis Episcopalis ex jure communi a Capitulo administrandæ. Illinc contendebant Episcopi collationem beneficiorum reservari oportere futuro successor, quemadmodum olim reservabatur, quum collationi ordinum cohæreret. Allegabant Capitula, utile esse Ecclesiæ, ut quamtocius beneficia conferrentur, quod sane fieri non potuisset, si expectandus esset successor Episcopus. Allegabant Episcopi, collationem in fructu esse, quæ propterea una cum fructibus cæteris successor esset Episcopo reservanda. Equidem prævaluit Episcoporum causa. Sed successione temporum Pontifices Maximi Episcopos æque, ac Capitula excluderunt, quin aut Capitula, aut Episcopi contradicere amplius possent, propterea quod in aula Pontificum adversus utroque illud ipsum objiciebatur, quod utrisque olim fuerat litigii fundamentum. Penes Episcopos persuasio invaluerat, quæ passim tradebatur, beneficiorum collationem esse in fructu. Hæc propositio ut minus æqua, seu minus consona recte collationis imagini, rejici amplius non potuit ab Episcopis, utpote propositionis ejusdem auctoritatibus, quando eadem objiciebatur a Sede Apostolica, cui jam fructus vacantis Sedis cedere cœperant. Penes Capitula persuasio invaluerat, utile esse Ecclesiis quantocius beneficia conferri. Hæc propositio ut Capitulum collationi faveret, postquam tamen Capitula a conferendo exclusæ fuerunt, favore dignam reddebat Pontificiam reser-

vationem adversus quam propterea nec Capitula ipsa mussitare potuissent. Immo nec aberraret longe a vero, qui suspicaretur, gavisos fuisse Canonicos, propterea quod tandem aliquando placuerit Pontificibus Maximis, quod olim Capitula adversus Episcopos allegabant, quamquam sine fausto exitu causæ. Hinc facile deducitur, reservationem non comprehendere beneficia, quorum collatio est communis & Episcopo, & Capitulo, vel celebranda sit a Capitulo de consensu, vel consilio, vel prævia præsentatione, aut nominatione Episcopi; quorum collatio, ut paucis dicam, vel institutio præsentatione præeunte, vel etiam confirmatio præeunte electione fieri potest a Capitulo, Sede vacante, juxta capitulum unicum ne Sede vacante in 6. Præterquamquod enim hæc beneficia expresse excepta fuerunt in Regula 2. Cancellariæ, eisdem beneficiis non facile accommodabatur reservationis ratio, sive quod nulla erat necessitas collationis citius faciendæ per Apostolicam Sedem illius beneficii, quod quam citissime a Capitulo conferri poterat, sive quod in his beneficiis nunquam receptum fuerat, ipsa inter fructus Episcopalis Mensæ reservandos successori Episcopo computari. Ex hac ipsa ratione colligi potest, libere a Capitulo conferri valere beneficia, quorum collatio esset simultanea, & divisa turnatim per alternas vices inter Episcopum, & Capitulum, quamquam vacarent, Sede Episcopali vacante, quo tempore ad Episcopum collatio pertineret: siquidem per turnarias vices non aliter vacua fit conturnarii potestas, quam cum alius turnarius concurrat. Sunt, qui putant, reservationem extendi ad eum casum, quo beneficia vacant, vivente Episcopo, sed necdum collata fuerint ab Episcopo morte prævento. Ut verum fatear, huic casui accommodatur ipsa reservationis ratio, qua consulendum quanto citius vacanti beneficio, & Ecclesiæ proponatur. Verum plurimum vereor, ne hæc reservatio ad casum in regula non

expressum extendatur, quando regula concepta est de beneficiis sede vacante vacantibus; alias autem reservationum arcta est interpretatio, ita ut de specie ad speciem ne similitudinis quidem prætextu prorogentur. Siquidem eadem ratio; lege tamen destituimur; & quicumque ea ratione innixus, deficiente lege, vellet reservationem inducere, eo progrediretur, ut diceret, etiam ante Pium V. primum legis auctorem reservationem locum habuisse, quia ante Pium V. jam suberat eadem ratio reservationis, consistens in celeri provisione Ecclesiarum. Plane nihil refert, an Sedes Episcopalis vacet per Episcopi obitum, an per dimissionem, translationem, amissionem, privationem, vel alium quemcumque modum, dummodo revera vacet, propterea quod ita in regula Cancellariæ expressum est. Additur in eadem regula, non solum servari beneficia spectantia ad dispositionem Patriarcharum, Primatum, Archiepiscoporum, & Episcoporum, verum etiam spectantia ad dispositionem Abbatum, ac aliorum quorumcumque collatorum, & collatricum sæcularium, & regularium, quod tamen ad eas dignitates coercetur, quæ providentur ab Apostolica Sede, non quæ ab aliis conferuntur, ob perspicua regulæ verba, quibus reservantur beneficia vacantia usque ad successoris provisionem auctoritate Apostolica faciendam. Cessat hæc reservatio, quum beneficium vacat, utraque Sede, id est, & Pontificia, & Episcopali, vel Abbatiali vacante, cum Regulæ Cancellariæ, vacante Apostolica Sede, nullam vim habeant. Hinc si ordinarius nondum possessionem suæ dignitatis cepisset, & interim mortuo Pontifice beneficium quoque in diocesi vacaret, capta possessione, poterit Ordinarius libere beneficium conferre.

Causa quoque temporis dicitur reservatio inducta, quæ habetur in regula 9. Cancellariæ, quæ duas habet partes. In priore parte reservantur omnia beneficia ecclesiastica cum cura, & sine cura, sæ-

ularia, & quorumvis ordinum regularia, qua vacatura esset in singulis mensibus Januarii, Februarii, Aprilis, Maii, Julii, Augusti, Octobris, & Novembris. In posteriore parte professi sunt Pontifices Maximi, se velle gratificari Episcopis illis, qui in sua Ecclesia, vel diocesi residerent; ac propterea eisdem liberam relinquere facultatem conferendi beneficia sex anni mensibus vacatura, scilicet Februario, Aprili, Junio, Augusto, Octobri, & Decembri; quæ tamen alias aut reservata, aut affecta non essent Apostolicæ Sedi, dummodo etiam hanc alternativam, ut vocant, acceptare Episcopi voluerint, & se acceptasse per patentes literas manu propria subscriptas, suoque sigillo firmatas declaraverint. Nescio, an sincere scripserint, an potius ordinariis collatoribus illudere voluerint Pragmatici quidam, cum scripserunt, adparere in hac parte urbanitatem, liberalitatemque Pontificum Maximorum erga ordinarios collatores, propterea quod cum Pontifices Maximi plenaria potestate uti possent in omnibus beneficiis quocumque tempore vacantibus, adeo sobrie uti se velle profiteantur, ut beneficia, quatuor anni mensibus vacantia, aliis de causis nec numero paucis non reservata conferenda relinquunt ordinariis collatoribus, adhuc autem liberalius agere erga Episcopos, quibus alternativam collationem per singulas mensium vices concesserunt, dummodo residentia legibus satisfaciant, & eandem alternativam acceptent. Nova hæc est liberalitatis species, qua jus alicui communi jure quaesitum intra angustos terminos coercetur. Nova liberalitatis species, qua qui liberalis videri vult, scrupulosas exigit cautiones, de re donata acceptanda; & quasi acceptatio non sufficiat, chirographum acceptationis exigit non tantum acceptantis manu signatum, sed sigillo munitum. Nemo ex iis, qui prudentes sunt, non intelligit, has cautiones in alternativa Episcopis concedenda conquistatas fuisse, ut facilius Episcopi juris communis præsidio muniti alternativam ac-

ceptarent, suoque juri authenticis, & irrefragabilibus monumentis cederent, veriti, ne, cum contradicerent, minori quatuor mensium spatio, quasi in pœnam non secutæ acceptationis, uterentur. De aliis collatoribus Episcopo inferioribus tanta non habenda erat ratio; neque enim istis jus commune favebat, nec tam solida esse poterant oppositionum argumenta. Neque vero ejus reservationis causa adeo gravis erat, quæ querimonias omnes suffocaret. Si quidem reservationis auctores ad eam devenisse adeo professi sunt, quod velent, *pauperibus clericis, & alias benemeritis personis providere*; alias autem repone Episcopi potuissent, suæ quoque vigilantia esse, ut & consulant paupertati Clericorum bene de Ecclesia in diocesi merentium, quorum ipsi notitiam cominus habent, & quorum numerus non exiguus est. Consentunt Pragmatici in eo, quod reservatio mensium antiquior sit regula Cancellariæ, in qua de reservatione constaret. Sed mirum est, non consentire illos in designando reservationis auctore, immo nec in designando tempore, quo primum ea reservatio in regulas Cancellariæ traducta fuerit. Quidam deducunt originem ex constitutione Martini V. anni 1418., qua, ut satisfaceret nationum querelis adversus frequentissimas collationes Pontificias, voluit, ut ex tribus beneficiorum partibus duæ conferendæ assignatæ censerentur Apostolicæ Sedi, alia pars Ordinariis reservaretur. Alii originem repetunt a Nicolao V. circa annum 1547., alii ab Alexandro V., alii abs Joanne XXII. longe ante Nicolaum V.; omnes tamen fatentur, ne tempore quidem Nicolai V. hanc reservationem inter regulas Cancellariæ redactam fuisse, sed edi consuevisse seorsim, quum Pontificibus Maximis placuisset, seu verius, opportunum visum fuisset. Inter has dubitationes facti minime perspicui ego puto, a temporibus quidem Martini V., & Nicolai V. usque ad tempora Tridentini Concilii cer-

tos menses designatos fuisse Pontificia auctoritate, quibus mandata de providendo, & gratiæ expectativæ nullum effectum sortirentur, quales erant aut menses alterni, aut quatuor ex duodecim, ut hac ratione satisfaceret Episcopis conquerentibus de nimia mandatorum, vel expectativarum frequentia, eoque tamen non fuisse eam generalem reservationem. Evidens hujus rei argumentum habeo in extrav. i. de tregua, & pace int. comm., ubi Sixtus IV. anno 1472. professus est, mandata de providendo, & expectativas vim non habituras memoratis mensibus. Quod si menses Pontificii jam tum designati fuissent, frustra cautum fuisset, intra eos menses mandata, expectativasve valere, quando non opus speciali mandato fuisset in beneficio reservato reservatione generali. Deventum est ad Concilium Tridentinum, quo sublata fuerunt una cum expectativis mandata de providendo. Primus Pius V. constitutionem edidit, non tamen in regulas Cancellariæ redactam, qua certis mensibus vacantia beneficia collationi suæ reservavit, constitutione ipsa certo tantum temporis spatio duratura, quod ipsum peregit Gregorius XIII. Quid opus temporariis hisce constitutionibus, si jampridem perpetua reservatio inducta fuisset? Sixtus V. renovavit eam reservationem usque ad sui beneplacitum duraturam; denique Gregorius XIV. eandem in regulas Cancellariæ traduxit, quemadmodum hodie legitur in regula nona.

Ut huic reservationi fiat locus, beneficium vacare oportet mense reservato; etenim non ad diem collationis, sed ad diem vacationis reservatio refertur; qua in re more Romano finem mensis esse dicemus, dum labitur media pars noctis diem postremum sequentis, l. 8. ff. de feriis, quod tempus dimetiri solemus ex horologiis, ita ut si isthæc invicem minime consonent, illud potius habeatur, quo communiter regi homines solent, qualis esset ex. gr. Parochialis, aut alterius publicis turreis. Solet quæri,

num censeretur vacasse beneficium mense reservato, quoties decederet beneficiarius ea nocte, quæ præcedit ex. gr. Calendas Januarias, dum prima vix audiri cœpit horæ duodecimæ Gallicæ pulsatio. Non ignoro, passim a Pragmaticis tradi, prima pulsatione jam dimidium noctis esse completum: veterum hanc disputationem potius ab iis, qui horologia ad naturale solis curriculum componunt, quam ab jurisperitis dirimendam arbitror, ac propterea prudentem judicem juxta illorum testimonia judicaturum, præsertim quod in hac re variæ esse possent eorundem opificum, variæ etiam variarum provinciarum consuetudines. Quod si ignoretur, quo momento temporis mortuus beneficiarius fuerit, quia ex. gr. summo mane compertum fiat, præcedente nocte obiisse eundem repentino casu correptum, aut quia ea nocte, quæ menses dividit, fama sit, illum naufragio periisse, aut alias de temporis momento non constet; ego putaverim, locum fieri collationi Ordinarii, quæ nunquam submota intelligitur, nisi qui singularem reservationis titulum in contrarium allegat, eundem titulum perspicue demonstrat. Neque enim in hac specie probari, meo judicio, potest illorum opinio, qui asserunt, distinguendum esse, quisnam sit reus, qui actor, ut si institutus in Romana Curia sit actor, & institutus ab Episcopo conveniatur veluti possessor, non aliter ille admittatur, quam si reservato mense beneficium vacavisse probaverit; at e converso, si institutus in Romana Curia jam beneficii possessionem nactus fuerit, & conveniatur ab instituto ordinaria auctoritate, onus probandi sit penes institutum ab Ordinario tanquam actorem. Siquidem institutus ab Ordinario, licet actor, jam suo muneri satisfecit, ut possessorem expelleret, quoties docuit, se ab eo institutum fuisse, qui jure ordinario jus habeat instituendi. Si quod jus possessori in hac specie competat, totum pendet ex exceptione, qua allegetur, beneficium fuisse reservatum. Regula autem est,

rerum excipientem debere exceptionem suam probare. Neque præterea probare possum aliam opinionem illorum, qui putant in ea dubitatione favendum esse illi collatori, ad quem collatio pertinebat præcedente, non illi, ad quem pertinet sequente mense; quasi prior, non posterior sit in possessione collationis, & in ea perseveret, quousque non demonstretur prior a possessione dejectus, & posterior in possessionem immissus. Si quidem non satis percipio, quomodo dicatur esse in possessione conferendi beneficium, quod ex. gr. vacet eo temporis momento, quod medium est inter menses Januarium, & Februarium, ille, qui tantum est in possessione conferendi beneficia vacantia mense Januario; eodemque sane jure dicere posset, se in possessione esse, ille, qui possessionem habet juris conferendi beneficia mense Februarii vacantia. Neque enim novum est, duos æque in possessione esse divisso jure per tempora, & utrumque remediis uti possessoriiis, argumento l. 5. ff. de aqua quotid., & æstiva. Forte quemquam turbabit definitio capituli 31. de præbend. in 6., ubi traditur, in æquali causa duorum, quorum usus ab Apostolica Sede, alter ab Ordinario beneficium obtinuerit, potiorum esse causam, instituti a Sede Apostolica. Non tamen ego a proposito dimoveor, animadvertens ibidem agi non de reservatione generali, sed de extraordinaria quadam, & speciali Pontificis Maximi collatione, quæ, ut moris erat temporibus Bonifacii VIII., fiebat per mandata de providendo, ob certa urgentiora personarum, causarum, cæteraque hujus generis adjuncta, cuique propterea nonnihil favendum esse postulat juris regula, qua per singularia generalibus derogatur, cap. 1. de rescript., cap. 33. 74. & 78. de reg. jur. in 6..

Hæc mensium Apostolicorum regula refertur ad omnia beneficia, sive curam animarum adnexam habeant, sive sine cura animarum sint. Planè benefi-

ciorum nomine non veniunt, quæ non nisi improprie beneficia dicuntur, ac propterea ista sunt ab hac reservatione exempta. Hujusmodi sunt laicæ Cappellanix, item beneficia manualia, aut vicariæ sive temporales, sive perpetuæ, aut commendæ ordinum quorumcumque militarium. Duo tamen adnotanda sunt. Primum est, in beneficiis curatis obtinere quidem reservationem ob expressa regulæ verba; adhuc tamen indicendum esse concursum ab Ordinario juxta formam a Tridentino Concilio constitutum. Alterum est, in beneficiis non curatis non ubique eam regulam fuisse receptam, quemadmodum non receptam fuisse in beneficiis simplicibus apud Sabaudos; testatur Faber in codice libr. 1. tit. 2. def. 11. numero 3.. Dubitari solet, an beneficia juris patronatus sub hac reservatione contineantur. Sane ad beneficia juris patronatus laici universi Pragmatici tradunt regulam non pertinere, cum nec Romani Antistites juris patronatus laicorum derogare soleant, nec in ea regula sit huic juris patronatus derogatum. Idipsum dicendum est, quoties jus patronatus mixtum sit; obtinuit enim hoc patronatus genus in iis, quæ patronis favorabilia sunt, laicalis jure censi. At juris patronatus ecclesiastico passim traditur derogatum fuisse. Hæc derogatio non ubique probatur, cum in diversis provinciis diversa disciplina servetur. Ego autem dixerò quoties verbis regulæ insistendum sit, sub reservatione nec hujus quidem patronatu beneficia comprehendi; quamquam tamen in iis provinciis, in quibus & hæc beneficia tanquam reservata habentur, usus ipse reservationem per se non adeo latam potuerit ad ea beneficia prorogare. Ajunt, qui contra sentiunt, Pontifices Maximos facilius ecclesiastico, quam laico patronatui derogare. Esto. Non quæritur hic, an facilius derogetur, sed an revera fuerit derogatum. Reponunt, de derogatione adparere, quando legitur in regula, reservari beneficia ad præsentationem spectan-

tia. Id ego fateor. Sed observo, non omnem præsentationem excludi, sed tantum eam, quæ collatoribus, aut collatricibus competit. Itaque si collator, vel collatrix sit, quæ ad se una cum collatione præsentationem traxerit, puta abdicatio gratia conferentis jurepatronatus, hæc beneficia in regula comprehenduntur. At ubi ad unum præsentatio, ad alterum collatio pertinet, nihil speciale in regula exprimitur. Idem dicendum puto de beneficiis electivis, quoties electio simplex est, & indiget alterius confirmatione; siquidem in regula tantum reservantur beneficia *ad electionem collatorum, vel collatricum pertinentia*. Insuper puto, exempta esse ab hac reservatione beneficia patrimonialia, videlicet illa, quæ ex tabulis foundationum certo personarum generi conferenda sunt; etenim ratio, & causa reservationis, nimirum ut quibusdam pauperibus Clericis per Romanum Antistitem provideatur, hujus generis beneficiis accommodari nequit, de quibus propterea præsumi non possunt Romani Antistites regulam concepisse. Excipiuntur præterea ab hac reservatione beneficia, quæ spectant ad Cardinalium collationem, præsentationem, aut electionem; quod in ipsa regula specialiter expressum adparet. Atque horum beneficiorum nomine facile intelliges venire beneficia, quorum collatio spectabat ad Cardinales non tantum vi propriæ dignitatis, sed etiam ratione suorum Episcopatum, aut Abbatialium Ecclesiarum. Denique expresse in regula excipiuntur beneficia, quæ conferenda sunt ab iis, qui hoc jus ex concordatis inter Sedem Apostolicam, & quoscumque alios initis, nacti fuerunt.

Quum vero diximus, oportere beneficium revera vacare, id profecto non contingit, quoties agitur de præbendis, quarum non est determinatus numerus in Ecclesia constitutus, aut de portionibus, quæ in massa communi adhuc consistunt, aut de præstimoniiis, quæ

ad certum tempus constituta videntur. In istis enim nulla videtur esse vacatio, etiam si Clericus, qui præbendam illam, aut portionem, aut præstimonium obtinebat, obierit. In aliis beneficiis, quæ proprie vacant, nihil interest, an vacent per obitum Clerici, an per matrimonium a Clerico contractum, an per assecutionem alterius beneficii incompatibilis. Etenim generalia sunt regulæ verba, ibi: *Quocumque modo vacatura*. Observandum tamen est, in vacatione beneficii per assecutionem alterius considerari debere mensem, non quo quis fuerit in secundo beneficio institutus, sed quo quis pacificam obtinuerit secundi beneficii possessionem; tunc enim demum vacare censetur, cap. 26., 28. de præb. in 6., Clem. 3. & extrav. *execrabilis*, vers. *Qui vero deinceps* int. comm. eod. tit.. Excipie tamen beneficia vacantia per resignationem, quæ fiat in manibus, ut ajunt, Episcopi; hæc enim in regula nominatim excipiuntur. Quamobrem non dubito, quin excepta etiam intelligantur beneficia, quæ vacant permutatione; siquidem permutatio, cum mutuum resignationem contineat, sub generali resignationis nomine comprehenditur.

Cessat regula hujus reservationis, sive in priore parte, qua menses quatuor Ordinariorum collationibus designantur, sive in posteriore parte, qua alternativa conceditur, Sede Apostolica vacante; etenim id perspicue suadent verba illa regulæ *usque ad suæ voluntatis beneplacitum*, juncto capitulo 5. de rescript. in 6.. Hinc, Sede Romana vacante, fit ad jus commune regressus, atque Ordinarius, non attenda hac mensium reservatione, jure omnia beneficia confert. Sunt etiam aliæ causæ, quibus locum non habet regula in ea parte, qua præstituitur alternativa, in primis moriente Episcopo, nam alternativæ acceptatio utpote personalis, & arbitraria in successorem non transit: eadem ratione locum non habebit, si Episcopus de una in aliam Ecclesiam transferatur; tunc enim non so-

lum successori non proderit alternativa, sed neque proderit translato ratione Ecclesiæ recens obtentæ; proptereaque opus erit nova ex parte utriusque Episcopi impetratione, & acceptione. Item locum non habebit, si Episcopus in sua Ecclesia, aut diocesi non resideat, ob perspicua Summi Pontificis verba in ea regula expressa. Denique locum non habebit, ubi alternativæ renuntiatum fuerit, vel expressa conventionem inter Pontificem Maximum, & Episcopum subsecuta, vel tacite, quoties, non contradicente Episcopo, Romanus Antistes beneficia contulerit vacantia mensibus non reservatis; vel viceversa non contradicente Romano Pontifice, Episcopus contulerit beneficia mensibus reservatis vacantia.

Tertia generalis reservatio dicitur ratione dignitatis quarundam personarum, quæ certa beneficia possident; atque hæc reservatio passim personalis appellatur. Huc reducuntur quatuor personarum genera beneficiorum possidentium. Primo Cardinales, secundo Apostolicæ Sedis officiales, tertio spoliatorum Collectores, quarto denique familiares Pontificis Maximi, & Cardinalium. Ratio, & causa reservationis fundamentum apud Romanos Antistites habuit in ea, quæ dudum præcesserat, reservatione beneficiorum apud Sedem Apostolicam vacantium. Ut plurimum Cardinales, Sedis Apostolicæ officiales, familiares Papæ, aut Cardinalium apud Sedem Apostolicam merebant, Curiamque Pontificiam sequebantur. Hinc morte illorum beneficia ab eisdem possessa in Curia vacare dicebantur. Quod si istæ personæ a Curia aberant, non dubitaverunt Romani Antistites easdem habere quadam juris fictione tanquam residentes in Curia, propterea quod dignitas, munusve susceptum Curie illas addicebat. Quæ juris fictio cum obtinuit, tum etiam facile in illarum censum redegit Collectores spoliatorum. Hæc tamen omnia ut inducerentur, non sufficiebat sollicita ista, & ingeniosa interpretatio, & fictio juris, nisi

lege expressa confirmaretur. Primus Joannes XXII. eam interpretationem, ac juris fictionem probavit expressa constitutione, qui propterea reservavit sibi in extravag. 4. de elect. int. comm. beneficia vacantia per obitum Cardinalium, ubicumque ipsi morerentur, item officium Apostolicæ Sedis, & familiarium Pontificis Maximi. Cum hæc constitutio temporaria esset, videlicet ad vitam auctoris duratura, Benedictus XII., etiam quousque viveret, sibi eadem beneficia reservavit, extrav. 13. de præbend. Recentiores Pontifices passim hanc reservationem renovaverunt, ac renovare pergunt in regula 1. Cancellariæ. Item in regula 4 Cancellariæ expresse reservantur beneficia vacantia per obitum illorum, qui fuerint vel Romani Pontificis, vel Cardinalium familiares. Denique in regula 5. Cancellariæ, eo etiam itum est, ut reservarentur beneficia possessa a Collectoribus spoliatorum, de quibus in laudatis & Joannis XXII., & Benedicti XII. constitutionibus nulla mentio facta fuerat. Sic sensim protensa fuit reservatio beneficiorum apud Sedem Apostolicam, seu in Curia Romana vacantium, quæ in ipsa sui origine non nisi certis finibus circumscripta prodierat.

Itaque in primis reservata sunt beneficia Cardinalium, sive obtenta ab illis fuerint ante, sive post munus adeptum; siquidem in hac reservatione non temporaria adeptionis, sed tempora vacationis considerantur. Quæstio olim fuit, an Cardinalis indultarius posset beneficia sui Episcopatus conferre, etiam si vacarent beneficia per obitum alterius Cardinalis. Et quidem minime dubitatum fuit initio, indultarium hoc jure uti posse, quousque tradebantur, indultum reservationes omnes de medio tollere. At postquam ex constitutione Urbani VIII. receptum est, indulto non obstante, perdurare reservationes, atque indultarium nomine Pontificis beneficia conferre, recipi quoque debuit, abstinere debere indultarium ab eorum beneficiorum colla-

tione, propterea quod licet in indulto exprimi soleat, ut Cardinalis conferre valeat beneficia vacantia per obitum officialium Curiae Romanae, ut familiarium Papae, non tamen solet exprimi, ut conferre valeat beneficia vacantia per obitum Cardinalis, quod necessarium esset, ut facultas singulari mandato concessa etiam ad eam speciem extenderetur.

Secundo reservata sunt beneficia vacantia per obitum officialium Apostolicae Sedis. Expresse isti nominantur, tum in dicta extravag. 4. de elect., tum in dicta extrav. 13. de praeb., nimirum Vicecancellarii, Camerarii, Notarii, Auditores litterarum contradictarum, Auditores causarum Palatii Apostolici, Correctores, Scriptores litterarum Apostolicarum, Poenitentarii, Abbreviatores, & Cappellani, quibus adjecti fuerunt familiares, seu commensales Romani Antistitis. His etiam adjecti fuerunt Legati, & Nuntii Apostolicae Sedis, item Rectores, & Thesaurarii in terris Sedis Apostolicae constituti; quorum tamen ratione constitutum fuit, ut tum demum reservatio locum haberet, cum in eo officio morerentur, Hic tamen Pragmatici scribere non dubitant, cessare quidem reservationem, sed remanere affectionem, vi cuius adhuc collatio beneficiorum ad Romanum Antistitem spectet. An haec traditio consentanea sit constitutionibus Joannis XXII., & Benedicti XII., quorum mens erat expressa, ut eatenus perduraret reservatio, quatenus Legati, Nuntii, Rectores, & Thesaurarii in officio manerent, prudentum iudicio relinquo, Jure enim postulari posset, quo tenderet illa conditio, si adhuc cessante officio Pontificiae collationi locus esset; alias autem nihil amplius inducitur ex reservatione personali, quam quod ex affectione induceretur; cum & reservatio, & affectio singularis sit, quae unica collatione absolvitur, ac consummatur. Ista inter reservationem, & affectionem distinctio meram vocabulorum, aut idearum subtilitatem continet, quam subtilitatem eduat Pragmatici

illi, qui caeteroqui viros vere in sacris canonibus eruditos solent redarguere ex eo, quod nimirum subtiles disserendi, atque interpretandi modos excogitent, agitent, producant, atque promoveant. Non desinunt adhuc Pragmatici in caeteris hujus reservationis partibus subtiles videri, ut reservationem eandem sui natura angustis finibus contentam prorogent. Observant ipsi, reservationem duas habere causas, quarum prima est officium apud Sedem Apostolicam susceptum, altera est familiaritas apud Pontificem Maximum contracta. Hinc concludunt, reservationem existere, ubi alterutrum evincatur. Non esset improbanda traditio, quousque fictionibus non obvolveretur. At enim fictiones adjiciunt, cum nonnulli scribunt, ex. gr. multiplex esse Notariorum, vel Protonotariorum genus; quorum alii sunt participantes, & vere in officio; alii non participantes honoris tantum causa designati. Posteriores cum in officio minime essent, dicebantur tamen ab eisdem Pragmaticis familiares Papae, ut declaravit Paulus III. in constitutione 3.. At cum idem Paulus III. in constitutione 4. declaraverit, Protonotarios non participantes, esse quidem familiares fictos, non autem veros, eamque ob rem Pragmatici difficile judicarent, se posse ad eos reservationem extendere, iterum voluerunt, eosdem sub nomine officialium comprehendere. Mihi aliud dicendum videtur, & quidem ex mente Joannis XXII., & Benedicti XII. in laudatis constitutionibus expressa. Etenim isti Pontifices hanc reservationem induxerunt, quasi consecrarium reservationis beneficiorum apud Sedem Apostolicam vacantium. Vix autem contingebat, ut Protonotarii non participantes ut plurimum ab urbe remoti apud Sedem Pontificiam residerent, & supremum diem obirent. Amplius ivenerunt Pragmatici; & quando in laudatis constitutionibus Joannis XXII., & Benedicti XII. beneficia commensalium Romani Pontificis fuerunt eidem Roma-

no Pontifici reservata, quod confirmatum est in regula 1. Cancellariæ; quando insuper in regula 4. Cancellariæ reservata fuerunt beneficia possessa a familiaribus Papæ, tradiderunt inde fieri, ut beneficia conclavistarum sint Sedi Apostolicæ reservata, propterea quod conclavistæ declarari soleant ex privilegio veluti Papæ familiares, ac commensales. Mirum est, quot verborum involucris utantur, ut hanc definitionem adstruant; eo enim devenerunt, ut ad inducendam reservationem, de qua expresse non constat, & quam fictionibus adumbraverunt, triplex dixerint esse reservationis vinculum, primum ratione conclavistatus, cujus officium dixerunt exhibitum in Sedem ipsam Apostolicam, quasi conclavistæ sint Sedi Apostolicæ officiales; alterum ratione familiaritatis, quam dicunt contractam a conclavista non tam cum Romano Antistite, quam cum Sede ipsa Apostolica; postremum ratione Protonotariatus, propterea quod plurimi ex conclavistis Protonotarij creentur. Digerat hæc omnia is, cujus cum palato sapiunt, tum sunt stomacho lenia. Ego sane duriora, quam par sit, esse sentio. Quousque hæc deprehendantur esse usu recepta, nec dissentire possum, nec dissentio; aut quoties contendatur, inductam fuisse hanc disciplinam ex germana interpretatione vel Apostolicarum constitutionum, vel regularum Cancellariæ, heic est, ubi exoptarem, ut clarior fieret demonstratio. Tantum dicam, expresse definitum esse in regula 4. Cancellariæ, reservationem ex causa familiaritatis inductam non esse perpetuam, sed referri ad ea tantum beneficia, quæ quis adquisiverit, quo tempore familiaris existeret, non ad ea, quæ cessante familiaritate obtinisset. Denique in regula 7. Cancellariæ reservata fuerunt beneficia, quæ Cubicularii etiam honorarii, item Cursores Pontificii obtinissent.

Tertio reservata sunt beneficia vacantia per obitum Collectorum, qui scilicet colligendis spoliis, decimis, quin-

deniis, aliisque juribus Apostolicæ Cameræ addicti sunt. Id primum inductum fuit ex regula 5. Cancellariæ ex eo, quod Collectores habeantur veluti Sedi Apostolicæ officiales. In hac regula duo personarum genera distinguuntur. Primum Collectores designati sunt, atque horum omnium, etsi numero plurimi sint, beneficia reservantur. Secundo designati sunt Subcollectores; atque istorum tantum reservantur beneficia, si unicus Subcollector in diœcesi, vel civitate sit, non si plures, quo casu nullius Subcollectoris beneficia sunt reservationi obnoxia. Insuper coercetur reservatio in eadem regula ad ea tantum beneficia, quæ Collectores, aut unicus Subcollector durante officio obtinuerunt, aut in quibus, seu ad quæ durante officio jus eisdem competeat.

Quarto denique reservata sunt beneficia, quæ possidentur a familiaribus Cardinalium, quod quamquam inductum primum fuerit ex regula 4. Cancellariæ, non dubito tamen, quin eadem fuerit ratio hujus reservationis, qualis olim erat in reservatione beneficiorum, quæ a Cardinalibus possiderentur. Triplicis generis designari beneficia possunt. Primum ea, quæ quis obtinisset, antequam familiaris esset alicujus Cardinalis. Secundo ea, quæ tempore familiaritatis obtinisset, vel ad quæ certum jus eodem tempore habuisset. Tertio ea, quæ dissoluta familiaritate adquisivisset. Ad priora duo genera refertur reservatio, adeo ut hæc perduret, etiam dissoluta deinde quacumque de causa familiaritate. Ad tertium autem genus reservatio non refertur ob expressa regulæ verba. Dicitur in regula, reservari beneficia familiarium, qui sint *continui commensales*. Id videtur relictum iudicio boni viri, qui ex adjunctis universis arbitretur, quinam *commensalis* dicatur, videlicet ex stipendio Cardinalis vivere, & quinam *continuus commensalis* dicatur, videlicet non in fraudem, sed ex animo penes Cardinalem habitet eidem certo in officio minis-

traturus. Multi sunt, qui putant, quadrimestre tempus præterlabi debere, ut quis *continuus* commensalis censeatur; quemadmodum & multi putant, reservationem hanc inductam fuisse potius gratia Cardinalium, quam gratia Apostolicæ Sedis. Hæc ut intelligantur, duæ aliæ proponendæ sunt regulæ Cancellariæ, videlicet 32. & 33.. Jamdiu obtinuerat, ut quoties vacaret beneficium per obitum familiaris alicujus Cardinalis, Pontifex Maximus illud concedere sole- ret Personæ, quam Cardinalis idem com- mendavisset, neque alteri gratiam face- ret, nisi prævio ejusdem Cardinalis con- sensu. Id confirmatur in dicta regula 32. eo tamen adjecto, ut Cardinalis in Curia resideat, aut saltem in loco vicino infra duas dietas degat, brevi intra decem, vel ad summum quindecim dies reversurus; eo insuper adjecto, ut privilegium hoc Cardinalium locum habeat in beneficiis, quæ familiaris tempore familiaritatis ob- tinuisset, etiam si inde a familiaritate recessisset, & familiaritatem cum alio Car- dinali contraxisset, quasi eodem retento statu; eo denique adjecto, ut familiares ii censerentur, qui saltem per quatuor menses fuissent Cardinali commensales. In regula 23. cautum fuit, ut si beneficii vacantis collator ordinarius sit Cardinalis vi sui Episcopatus, vel alterius dignita- tis, isque, uti solet, Apostolicæ Sedis indulto munitus, cesset omnino privile- gium Cardinalis alterius in dicta regu- la 32. confirmatum, & Cardinalis ordi- narius libere beneficium conferat, præ- terquam si beneficium apud Sedem Apos- tolicam vacet, cum hic casus in indul- to minime comprehendatur; hac enim in specie Cardinalis, cujus familiaris dece- sit, privilegium consensus habet, quem- admodum haberet, quocumque in casu, si ordinarius non esset Cardinalis. Num igitur exinde concludetur, non aliter beneficium reservatum esse vi regulæ 5. Cancellariæ, quam si familiaris per qua- tuor menses apud Cardinalem fuisset? Non id in necessariam consequentiam de-

ducitur, argumento ducto ex regula 32.. Jam olim Bonifacius VIII. in cap. ult. de verbor. signif. in 6., cuidam concesserat collationem beneficiorum, quæ va- cavissent per obitum familiaris, *qui exis- teret continuo domesticus commensalis*. Nul- la erat definitio temporis facta. Ex propo- sito admittentis, & admissi commensalis, quale ex adjunctis colligi poterat, res to- ta dirimebatur. In regula 4. Cancellariæ nec ulla quidem quadrimestris temporis facta mentio adparet. Quod si in regu- la 32. definitum fuit quadrimestre tem- pus, hoc inductum est ad singulares frau- des eludendas, qui admitti possent, ut consensus prærogativa Cardinali acqui- reretur. Quæ autem singularia sunt, pro- trahi recta interpretatione nequeunt ad alteram regulam, quæ fundamentum habebat in vacatione beneficiorum apud Apostolicam Sedem, per Pontificias constitutiones, aut regulas ad casus fe- re similes prorogata. His adjicitur in dic- ta regula 4. Cancellariæ, æque reserva- ri beneficia vacantia per obitum familia- rium Papæ, ac vacantia per obitum fa- miliarium Cardinalium. Quod si definitio quadrimestris temporis facta in dicta regula 32., ad regulam 4. referretur ad fraudes evitandas, dicere, oporteret, Summos Pontifices etiam declarare vo- luisse, quandoque locum esse posse frau- dibus apud se in suis eligendis familiari- bus, quorum beneficia reservata non es- sent, nisi elapso saltem quadrimestri, quod sane vel suspicari indecõrum fo- ret. An autem memorata regula 4. indu- xerit reservationem potius gratia Cardi- naliæ, quam gratia Apostolicæ Sedis; Cardinalium, inquam, ut eorundem con- sensu beneficia ita vacantia conferrentur; Apostolicæ Sedis, ut plurimum beneficio- rum collationem nancisceretur, res de- finiri facile potest. Regula quidem Car- dinalibus favet, dum confirmat præstan- di consensus prærogativam. At præcipue edita est gratia Sedis Apostolicæ, quan- do certum est, uti modo notandum fuit, etiam quo casu Cardinalis consen-

sus non est expectandus, veluti cum abest a Romana Curia, adhuc reservationi locum esse, & Ordinariorum collationem excludi.

Quarta generalis reservatio dicitur ex causa dignitatis, nonnullorum beneficiorum. Huc spectat in primis regula 8. Cancellariæ, in qua Pontificiæ collationi reservantur canonicatus, præbendæ, dignitates, personatus, & officia constituta in tribus Basilicis Romanæ Urbis, nimirum S. Joannis Lateranensis, Sancti Petri, & Sanctæ Mariæ Majoris. Hæc plane reservatio non eandem habet naturam, quam cæteræ reservationes; siquidem non quidquam novi juris ex ea reservatione Pontifici Maximo acquiritur; tantum pristinum jus ordinarium in beneficiis Romanæ Urbis, Romano Antistiti competens asseritur, vindicatur, & quatenus opus sit, restituitur, sublatis de medio in hac parte privilegiis, aut indultis, quæ ex Pontificia largitate concessa fuerant aut Cardinalibus earundem Ecclesiarum Archipresbyteris, aut etiam ipsarum Ecclesiarum Capitulis. Eadem ratione in eadem regula reservantur Pontifici Maximo beneficia, quæ Cardinales ratione Episcopatum sui Cardinalatus, vel ratione Cardinalium titulorum conferre possunt, quoties absentes ipsi sint a Curia Romana. Sunt istæ quædam indultorum coercitiones, non veræ, & propriæ reservationes. Aptius ad hanc generalis reservationis speciem refertur reservatio, quæ habetur in 2. regula Cancellariæ; in qua in primis statuitur, spectare ad Pontificem Maximum collationem omnium Ecclesiarum Patriarchalium, Primatialium, Archiepiscopalium, & Episcopalium. Disputant Pragmatici de hujus reservationis antiquitate, aliis reservationem repetentibus a Gregorio IX., aliis a Bonifacio VIII., aliis a Clemente V., aliis ab Joanne XXII., aliis non nisi a recentioribus Pontificibus; quodque mirum est, tradentibus nonnullis, ex hac reservatione nihil novi inductum fuisse, sed restitutam antiquam

disciplinam, cujus monumentum inveniunt in can. 1. dist. 22.. Gravissima istos obruit disciplinæ Ecclesiasticæ veteris ignoratio, quando nihil in tota vetustate frequentius occurrit, quam Episcopalia omnia munera suffragio cleri, ac consensu populi præcedente in Synodis provincialibus committi consuevisse. Non opus hic est adnotare, quænam sit germana interpretatio canonis 1. dist. 22., cujus auctor est Petrus Damiani. Alibi jam id expendi, tradens, nihil cum proposita traditione commune ibidem occurrere. Ego observo, primum Clementem V. specialiter sibi reservavisse Ecclesiam Burdegalensem, de qua ipse ad Romanam Sedem assumptus fuerat, una cum Monasterio sanctæ Crucis pariter Burdegalensi in extrav. 3. de præb.. De alijs Cathedralibus Ecclesiis nulla reservatio adparet, nisi tum demum, cum apud Sedem Romanam vacarent, quemadmodum legitur in dicta extrav. 3.. Istud ipsum statuit Joannes XXII. in extrav. 4. int. comm. de elect., & confirmavit Benedictus XII. in extrav. 13. de præb., ex quibus facile deducitur, non nisi serius eam generalem reservationem inductam fuisse, & inter regulas Cancellariæ receptam. Additum fuit in regula, reservari pariter Pontificiæ collationi omnia Monasteria virorum valorem annum ducentorum florenorum auri (florenus aureus idem valet apud Romanos, ac Julii argentei septemdecim cum dimidio) communi æstimatione excedentia. Observandum tamen est, non ubique regulam istam esse receptam, ob varias etiam transactiones, & concordata, quæ diversam in diversis ditionibus disciplinam induxerunt, quod etiam observandum voluerunt Tridentini Antistites in cap. 1. sess. 24. de Ref.. Ubi vero suas vires exerit reservatio, quotidiana praxis demonstrat, non esse solam reservatam electionis Episcoporum, vel Abbatum a Capitulis, vel Monachis factæ confirmationem, aut Episcoporum consecrationem, sed liberam omnino Epis-

copalis, atque Abbatialis beneficii col-
 lationem. Neque dicas, in regula non fie-
 ri specialem mentionem de Monasteriis,
 aut Cathedralibus Ecclesiis, ad quas per
 electionem quis assumatur, ut conclu-
 das, ab hac regula excipi Ecclesias, &
 Monasteria electiva, argumento capitu-
 li 16. §. *Illi vero* de præb. in 6.. Etenim
 jam observaverunt Interpretes regulæ,
 non opus fuisse expressam mentionem
 facere electivarum Ecclesiarum, & Mo-
 nasteriorum; propterea quod tam Cathe-
 drales Ecclesiæ, quam Monasteria non
 ex accidenti, sed suapte natura sunt elec-
 tiva, satisque sit memorare Cathedrales
 Ecclesias, aut Monasteria, ut beneficia
 hujus generis electiva memorata intelli-
 gantur. Hinc hodie in his majoribus be-
 neficiis aliorum electioni, vel nominatio-
 ni locus fieri non solet, nisi vel speciale
 privilegium, vel intra transactio, seu
 concordatum, vel immemorialis consue-
 tudo suffragetur. Item regula locum ha-
 bet in Monasteriis æque conventum ha-
 bentibus, ac conventu carentibus, quæ-
 que propterea commendari sæcularibus
 Clericis consueverunt, dummodo omnia
 isthæc regularia beneficia jure tituli per-
 petui possidenda conferantur. Ad eam-
 dem speciem reservationis generalis etiam
 refertur reservatio, de qua concepta est
 regula 4. Cancellariæ, ubi reservatæ fue-
 runt dignitates omnes majores post Pon-
 tificales in Cathedralibus, etiam Metro-
 politanis, & Patriarchalibus, necnon va-
 lorem decem florenorum auri communi
 æstimatione excedentes principales in
 Ecclesiis Collegiatis, ea declaratione ad-
 jecta, ut si forte quædam dignitas non
 sit major in Ecclesia Cathedrali, sed
 principalis sit in Ecclesia Collegiata a
 Cathedrali distincta, hæc ipsa dignitas sit
 Sedi Apostolicæ reservata. Hæc ita intel-
 ligenda sunt, ut prima dignitas, etiam
 unica, reservata sit, quod tamen in
 eadem Ecclesia plura supersunt benefi-
 cia, etiam sine titulo dignitatis, non ve-
 ro si, præter unicam dignitatem, nulla
 alia superessent beneficia, ne per hanc

reservationem universa Ordinarii juris-
 dictio evacuetur. At si forte in prima
 dignitate reservatio non consistat, vel
 quod prima dignitas seppressa sit, & uni-
 ta Capitulo, vel quod sit juripatronatus
 aliquorum obnoxia, vulgo scribunt, re-
 servationem locum habere in secunda,
 quasi secunda in hac specie locum te-
 neat primæ. Præterea in eadem regula 4.
 reservati sunt Prioratus, Præposituræ,
 Præpositatus, aliæque dignitates conven-
 tuales, quod intellige de Ecclesiis tantum
 Regularibus, sive actu, ut vocant, sive ha-
 bitu, item de dignitatibus tantummodo
 perpetuis, non de temporalibus, sive de
 iis, quæ obedientiales vocantur ex eo, quod
 in illis constitutus ad nutum superioris
 possit amoveri; atque in hac regulæ par-
 te locum etiam habet, quod superius ad-
 notavi ad regulam 2. Cancellariæ de Mo-
 nasteriis, nimirum non esse id ubique
 receptum, sed esse variis consuetudini-
 bus Provinciarum, ac concordatis obno-
 xium. Quod si petas, quid discriminis
 intercedat inter Monasteria jam reserva-
 ta in regula 2., & dignitates conventua-
 les reservatas in regula 4., respondent
 passim Interpretes, nomine Monasterio-
 rum in regula 2. venire Abbatias consis-
 toriales, & nomine dignitatum regula-
 rium in regula 4. venire Præfecturas
 Monasteriorum non consistoriales. Adji-
 citur denique in dicta regula 4., reser-
 vari Præceptorias generales quorumcum-
 que ordinum, non tamen militarium.

Postremo generalis reservatio dicitur
 ratione delicti, quo admissio, beneficia-
 rius jure suo spoliatur, non sane quod
 omni hujus generis crimine admissio re-
 servatio inducatur, sed quod quædam
 sint delicta, quibus admissis reservata
 certa beneficia sint. Huc pertinet in pri-
 mis, quod tradi solet, reservari benefi-
 cia Sedi Apostolicæ, quæ vacant per as-
 secutionem alterius beneficii incompati-
 bilis. Multa tamen in hac re sunt obser-
 vanda. Primum est, jamdiu cautum fuis-
 se in Concilio Lateranensi Innocentii III.
 sive in cap. 28. de præb., ut, si quis

curam animarum, vel dignitatem, vel personatum habens alterum ejus generis beneficium obtineret, ipso jure primum vacare censeretur, quod libere posset ab Ordinario conferri. Hæc sine discrimine obtinuerunt, quousque aut vix, aut raro Pontifices Maximi beneficia per se conferebant. Deventum est ad ea tempora, quibus Pontificiæ collationes esse cœperunt frequentiores. Tum vero si Pontificia auctoritate beneficium, uti vocant, incompatible concederetur alicui alterum beneficium incompatible possidenti, vacabat quidem primum; sed conferri non poterat ab Ordinario, postquam reservationes beneficiorum vacantium in Curia induci cœperunt. Statim ac enim actus collationis secundi beneficii, ex quo primum beneficium vacabat, perficiebatur in Curia, vacatio secundi beneficii in Curia sequi dicebatur, unde reservatio emergebat, quamquam adhuc verum esset, vacationem nondum fuisse undecumque perfectam, propterea quod expectandum adhuc esset tempus, quo quis pacifice possessionem secundi beneficii adipisceretur, quod hodie bimestre esse solet, ita tamen, ut adepta pacifica possessione vacatio retrahatur ad tempus adeptionis secundi beneficii. Nihilominus tamen Joannes XXII. expresse eadem beneficia Sedi Apostolicæ reservare voluit in extravag. sua unica de præb., relata etiam in extravag. 4. eod. tit. int. comm., quod confirmavit Benedictus XII. in extravag. 13. eod. tit., atque hanc ipsam reservationem confirmaverunt recentiores Pontifices in regula 1. Cancellariæ. Ego non puto, hanc reservationem expressam in dictis constitutionibus distinctam esse ab altera reservatione, quæ dicitur beneficiorum in Curia vacantium; neque enim quid amplius in illa continetur, quam quod in ista contineatur, nisi dixeris, Joannem XXII. reservasse sibi beneficia, quæ vel ipse, vel Prædecessores sui contulissent numero plura etiam cum dispensatione, propterea quod

noluit, eam dispensationem alicui prodesse, ac statuit, liberum esse possessori, ut ultimo adeptum beneficium retineret, si vero utrumque retinere pergeret, utrumque & vacaret, & esset collationi Sedis Apostolicæ reservatum. At enim hæc reservatio perpetua non erat, tantum casus præteritos respiciebat plurium beneficiorum ex dispensatione Pontificia pridem obtentorum. Itaque hodie si quis auctoritate Pontificia beneficium quoddam incompatible nanciscatur, dicitur beneficium primum in Curia vacare, proptereaque est Sedi Apostolicæ reservatum. At si obtineatur ab Ordinario, vacabit quidem similiter beneficium primum, sed non erit collationi Pontificiæ reservatum, quia in Curia minime vacat. Nihil autem refert, an Pontifex per se, an per delegatum beneficium conferat, puta per legatum Sedis Apostolicæ ob verba in laudata extravaganti 13. expressa, quibus beneficia reservantur vacantia per concessionem secundi incompatibilis factam vel a Pontifice, vel auctoritate literarum Pontificiarum.

Adversus hanc reservationem nonnulli effugia quæsierunt, non tantum ut plurium beneficiorum possessores evaderent, quod eveniebat permutando beneficium incompatible, uti loquuntur, cum compatible, sed etiam ut beneficium primum, quod ex adeptione secundi vacaturum erat, vel in alterum resignatione facta transferrent, vel libere renantiarent apud ordinarium collatorem ad excludendam Pontificiam reservationem. His obviam iverunt Pontifices Maximi in regula 3, & 26. Cancellariæ. Statuerunt in regula 3., non valere aut resignationem, aut cessationem, aut permutationem beneficii incompatibilis in fraudem Pontificiæ reservationis factam ab eo, qui certum vacans beneficium sit a Sede Apostolica impetraturus, eo etiam adjecto, ut irrita insuper sit collatio beneficii secundi, salvis tamen manentibus quibuscumque juribus

competentibus alteri parti, ad cuius favorem facta esset resignatio etiam ex causa permutationis. In regula 26. specialiter definitur, non valere renuntiationem, cessionem, & quamcumque dispositionem beneficiorum, quæ facta fuerit ab eo, qui promovendus sit ad Cathedralis Ecclesias, vel Monasteria, vel quascumque Prælaturas a die, quo eadem Ecclesiæ, vel Monasteria, vel Prælaturæ vacant, qua in specie pœna quidem adjecta est, ut resignatio, cessio, & quævis alia dispositio irritetur, non etiam ut irritentur acta Pontificiæ collationis ejusdem Cathedralis Ecclesiæ, vel Monasterii, vel Prælaturæ.

Gravis sollicitudo, quæ tenuit perpetuo Pontifices Maximos, ut executioni demandarentur Tridentina decreta, occasionem etiam dedit, ut reservarentur Pontifici Maximo beneficia, de quibus vel Ordinarii, vel alii collatores contra decreta Tridentini Concilii disposuissent. Ita habetur in fine regulæ 1. Cancellariæ, quod primum a Sixto V., deinde a successoribus Pontificibus constitutum est. Itaque hodie sunt reservata Pontificiæ collationi beneficia Parochialia illi collata, qui necdum 25. ætatis annum attigerit contra præceptum Tridentini capitis 3. sess. 7. de Ref., beneficia simplicia collata non habenti primam tonsuram, aut illi, qui non sit saltem in decimo quarto ætatis anno constitutus, contra caput 6. sess. 7. de Ref., beneficia simplicia collata illegitimo, vel alias incapaci, contra cap. 15. sess. 25. de Reform., contra caput 6. 8. 18. 19. sess. 24. de Ref., beneficia vel sæcularia regulari, vel regularia sæculari concessa, contra caput 11. sess. 14. de Ref., beneficia Parochialia collata contra formam concursus, contra ca-

put 18. sess. 24. de Ref., quo in casu jam reservationem singularem induxerat Pius V. in sua constitutione 33., ex qua interpretationem sumit hæc regula; nimirum reservatio quidem locum habebit, ubi Ordinarius collator, qui culpam admisit adversus Tridentinum decretum, libera collatione fruitur, non vero si collatio beneficii Parochialis ad alium collatorem spectet, aut Patronatus Ecclesiastico sit obnoxia; ne alias culpa Ordinarii fraudem faciat aut collatori singulari, aut Patrono; nisi vel collator singularis, vel Patronus Ecclesiasticus etiam in culpa sit, proindeque dignus sit, qui suo jure spoliatur. Observandum adhuc est, in dicta regula 1. Cancellariæ non definiri, beneficia reservari Apostolicæ Sedi, quæ contra formam, aut decreta Concilii collata fuissent, sed definiri, reservari beneficia, de quibus Ordinarii, alii collatores disposuerint aliter, quam Concilium Tridentinum statuerit. Verbum *disponendi* collationem quidem in se continet, sed alios actus præter collationem complectitur. Hinc fit, ut si Episcopus univerit beneficia, quibus in casibus ne uniat, Concilio Tridentino prohibetur, non solum unio irrita sit, sed & collatio beneficii vacantis Sedi Apostolicæ reservetur. Hæc regula pœnalis est, proindeque ea tantum in specie locum habet, quoties Ordinarius, vel alius collator de dolo, vel culpa redarguatur, minime vero, quoties vel justa causa, vel excusabilis error facti, vel probabilis ignorantia causam dederit dispositioni Tridentino Concilio contrariæ. Eove minus reservatio locum habebit, ubi Patronus, non collator, violaverit Tridentina decreta cum regula mentionem tantum de collatoribus faciat, non de patronis.